

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA MANAŽMENTU KULTÚRY A TURIZMU

BAKALÁRSKA PRÁCA

2011

Zuzana Vaňúrová

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

PRÍRODNÝ A KULTÚRNY POTENCIÁL
V STREDNOPOVAŽSKOM REGIÓNE CESTOVNÉHO
RUCHU

Bakalárska práca

Študijný program: kulturológia v špecializácii riadenie kultúry a turizmu

Školiace pracovisko: Katedra manažmentu kultúry a turizmu FF UKF v Nitre

Školiteľ: PhDr. Boris Michalík, PhD.

Nitra 2011

Zuzana Vaňúrová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne s použitím literatúry, ktorú uvádzam v zozname Literatúra a pramene.

V Nitre dňa 6. 4. 2011

.....
Zuzana Vaňúrová

Pod'akovanie

Ďakujem školiteľovi PhDr. Borisovi Michalíkovi, PhD. za odbornú pomoc pri zostavovaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

VAŇUROVÁ, Zuzana. Prírodný a kultúrny potenciál v strednopovažskom regióne cestovného ruchu: bakalárska práca: UKF v Nitre, 2011. 50 s.

Práca sa zaoberá prírodným a kultúrnym potenciálom v strednopovažskom regióne cestovného ruchu. Cieľom práce je poukázať na prírodné predpoklady a kultúrno-historické pamiatky na území Stredného Považia. Po oboznámení sa s problematikou a jeho základnými teóriami je identifikované teritórium regiónu s krátkou históriu jeho vývoja. Ďalej sú rozobraté prírodné podmienky: reliéf, vodstvo, klíma, fauna a flóra. Súčasťou prírodného potenciálu sú aj chránené územia. Nasleduje popis okresov so stručnou históriou významných miest a opisom kultúrno-historických pamiatok. Záverečná analýza potenciálu je zameraná na zhodnotenie atraktívnosti a turistickej obľúbenosti prírodných a kultúrnych pamiatok. Súčasťou je aj SWOT analýza na zistenie skutočného stavu potenciálu v regióne. V závere sa poukazuje na využite potenciálu v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové slová: strednopovažský región cestovného ruchu, prírodný potenciál, kultúrno-historické pamiatky

ABSTRACT

VAŇÚROVÁ, Zuzana. Natural and cultural potential in the Stredné Považie tourism region: bachelor thesis: UKF v Nitre, 2011. 50 p.

Thesis deals with natural and cultural potential in the Stredné Považie tourism region. The aim of thesis is point out the natural conditions and cultural and historical monuments in the area of the Stredné Považie. After becoming aware of the issues and their basic theories is identify the territory of region with short history of its development. Next are discussed the natural conditions: relief, waters, climate, fauna and flora. Part of the natural potential are also the protected areas. Then followed by a description of districts with brief history of important towns and the characteristics of cultural and historical monuments. Final analysis of potential is focused on attractiveness and tourist popularity evaluation of natural and cultural sights. The component is also SWOT analysis to finding out of real situation of potential in region. The end points to exploit the potential of tourism.

Key words: Stredné Považie tourism region, natural potential, cultural and historical monuments

OBSAH

ÚVOD	8
1 CIELE PRÁCE	9
2 METODIKA PRÁCE	
2. 1 Postup riešenej problematiky	10
2. 2 Pracovné metódy	11
3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	12
4 VYMEDZENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA	18
5 PRÍRODNÝ POTENCIÁL	20
5. 1 Reliéf	20
5. 2 Klíma	23
5. 3 Vodstvo	23
5. 4 Rastlinstvo a živočíšstvo	24
6 KULTÚRNO-HISTORICKÝ POTENCIÁL	26
6. 1 Okres Trenčín	26
6. 2 Okres Nové mesto nad Váhom	31
6. 3 Okres Ilava	36
6. 4 Okres Myjava	39
6. 5 Okres Púchov	40
7 ANALÝZA POTENCIÁLU V REGIÓNE	41
ZÁVER	45
LITERATÚRA A PRAMENE	47
PRÍLOHY	
Obrazový materiál	

ÚVOD

Bakalárska práca sa zaoberá strednopovažským regiónom cestovného ruchu a je zameraná na jeho prírodný a kultúrny potenciál.

Slovensko je rozdelené na 21 regiónov cestovného ruchu. Každý región je jedinečný svojimi kultúrno-historickými pamiatkami a prírodnými krásami, má odlišný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Neexistuje región bez potenciálu. Každý z týchto regiónov je na inej úrovni, má iný význam pre zahraničných ako aj domácich turistov. Napriek tomu, že Slovensko má v oblasti potenciálu cestovného ruchu čo ponúknuť, zaostáva v porovnaní s niektorými susednými krajinami, ktoré majú podobné predpoklady na rozvoj cestovného ruchu.

Strednopovažský región cestovného ruchu nepatrí medzi najnavštevovanejšie ani najrozvinutejšie regióny cestovného ruchu na Slovensku. Disponuje však mnohými prírodnými a kultúrnymi atraktivitami, ktoré sú predpokladom pre ďalší rozvoj cestovného ruchu v regióne. Na území regiónu sú dobré podmienky na horskú turistiku, ktoré ponúkajú Strážovské vrchy, Biele Karpaty a Považský Inovec, mestskú turistiku pre ktorú je najatraktívnejšie mesto Trenčín so zachovalými kultúrno-historickými pamiatkami. Nachádzajú sa tu aj známe kúpele Trenčianske Teplice významné pre liečebný cestovný ruch, viaceré hradných zrúcanín a rekreačných stredísk. Organizuje sa tu aj mnoho zaujímavých podujatí, ktoré taktiež zvyšujú atraktivitu strednopovažského regiónu cestovného ruchu. Tieto aj iné skutočnosti svedčia o vhodných podmienkach na rozvíjanie turizmu aj keď v mnohých prípadoch to nestačí. Mnohokrát je nevyhnutné zvýšiť atraktivitu niektorých kultúrno-historických pamiatok. Dôležité je aj zvýšiť kvalitu infraštruktúry, najmä komunikačnú sieť, ubytovacie a stravovacie zariadenia. V neposlednom rade je potrebné zvýšiť jeho propagáciu tak, aby sa zachoval pozitívny imidž celého regiónu.

Bakalárska práca sa venuje skompletizovaniu potenciálu pre cestovný ruch. Dôležité je aby boli vyzdvihnuté tie prírodné a kultúrno-historické danosti strednopovažského regiónu, ktoré sú preň najväčším prínosom v oblasti cestovného ruchu. Takisto je dôležité vykonať analýzu celého regiónu a tým dospieť k vytvoreniu jeho silných a slabých stránok, ktoré sú potrebné pre ďalší rozvoj. Je potrebné zhodnotiť prírodné prostredie a pamiatky z hľadiska ich obľúbenosti a atraktívnosti u turistov, aby sa v budúcnosti mohlo nájsť vhodné riešenie pre zlepšenie pozície turizmu v regióne.

1 CIELE PRÁCE

Cieľom bakalárskej práce je priblížiť prírodné danosti a kultúrno-historické pamiatky v strednopovažskom regióne cestovného ruchu, ktoré tvoria potenciál pre súčasný ale aj budúci rozvoj cestovného ruchu.

Pre dosiahnutie cieľa je potrebné určiť čiastkové ciele, ktoré podmieňujú hlavný cieľ. Takýmto cieľom je aj geografické a administratívne vymedzenie strednopovažského regiónu cestovného ruchu, zistenie jeho rozlohy a dôležitých centier regiónu. Dôležité je aj oboznámenie sa so stručnou históriou vývoja regiónu.

Nasledujúcim čiastkovým cieľom je systematické zbieranie informácií o prírodných a kultúrno-historických predpokladoch územia. Pri prírodnom potenciáli ide o reliéf, klímu, vodstvo, faunu a flóru, chránené územia, rastliny a živočíchy. Informácie o kultúrnom potenciály zahŕňujú stručné údaje o okresoch, krátku históriu okresných miest a jednotlivé kultúrno-historické pamiatky. Na základe týchto informácií sa zistí skutočný stav potenciálu v regióne.

Záverečným čiastkovým cieľom je analýza celkového potenciálu v regióne. Tejto analýze môže dopomôcť zhodnotenie celého územia, atraktivita a návštevnosť najvýznamnejších pamiatok regiónu. Následná SWOT analýza určí jeho silné a slabé stránky, prípadné príležitosti a ohrozenia regiónu. Na základe analýzy potenciálu strednopovažského regiónu cestovného ruchu je možné bližšie určiť aj stratégiu rozvoja v budúcnosti.

2 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

2.1 Postup riešenej problematiky

Začiatok práce súvisel so zbieraním informácií potrebných na riešenie danej problematiky. Spočíval v štúdiu a zbere potrebných údajov o jednotlivých prírodných a kultúrno-historických predpokladoch strednopovažského regiónu cestovného ruchu.

Základom pre písanie práce bolo vymedzenie regiónu v samostatnej kapitole. Región cestovného ruchu bolo potrebné odlišiť od administratívneho členenia územia. V tejto kapitole sa rozoberá aj historický vývoj územného členenia Stredného Považia a jeho prvé zaradenie do regiónov cestovného ruchu. Toto zaradenie sa od toho súčasného odlišuje.

Ďalšou etapou práce bolo určenie prírodného potenciálu v regióne. Táto kapitola sa skladá z jednotlivých podkapitol:

- reliéf – predstavuje členenie povrchu a sú tu zahrnuté aj chránené oblasti územia,
- klíma – zaoberá sa podnebím, množstvom zrážok a priemernými teplotami,
- vodstvo – zahŕňa povrchové a podzemné vody regiónu,
- rastlinstvo a živočíšstvo – zaoberá sa výskytom rôznych druhov rastlín a živočíchov vyskytujúcich sa na území na regiónu.

V kapitole Kultúrno-historický potenciál bolo potrebné sa zamerať na kultúrno-historické pamiatky. Pamiatky sú zaradené podľa jednotlivých okresov, ktoré sa nachádzajú v regióne. V práci sú zaradené najvýznamnejšie a najatraktívnejšie pamiatky so stručnou charakteristikou, históriou a súčasným využitím. Pamiatkam predchádza taktiež stručná charakteristika okresu s krátkou históriou okresného mesta.

Medzi posledné kapitoly patrí Analýza potenciálu v regióne, ktorá sa venuje zhodnoteniu územia, jeho prírodného a kultúrno-historického potenciálu. Analýza prírodného prostredia zahŕňa najatraktívnejšie a najnavštevovanejšie vrchy pohorí, vodné plochy a využitie prírodného potenciálu v turizme. Analýza kultúrno-historického potenciálu sa venuje zhodnoteniu a zhrnutiu všetkých pamiatok z hľadiska ich návštevnosti a atraktívnosti. Pre posúdenie potenciálu cestovného ruchu v strednopovažskom regióne bolo potrebné aplikovanie SWOT analýzy pre zistenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození.

2. 2 Pracovné metódy

Na dosiahnutie cieľov práce boli potrebné nasledovné pracovné postupy:

- štúdium a zber informácií z dostupnej literatúry, informačných a propagačných materiálov a internetových portálov,
- spracovanie zozbieraných údajov o problematike,
- analýza – rozklad na jednoduchšie prvky; bola využitá pri oboznamovaní sa s históriou, prírodným a kultúrnym potenciálom regiónu,
- vytvorenie SWOT analýzy – silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia; cieľom bolo zhodnotiť súčasný stav potenciálu,
- syntéza – zjednotenie, hľadanie optimálneho riešenia problému; na základe analýzou získaných informácií boli vyvodené závery,
- indukcia – dosiahnutie záverov pomocou získavania jednotlivých poznatkov.

3 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

Pre riešenie problematiky prírodného a kultúrneho potenciálu v regióne cestovného ruchu je potrebné poznať jeho základnú terminológiu, aby bola daná problematika ľahšie zrozumiteľná a poznal sa zmysel riešenej problematiky.

Medzi najzákladnejšie pojmy, ktoré je dôležité poznať, patrí pojem región cestovného ruchu. **Región cestovného ruchu** vymedzuje najobsiahlejšie regionalizácia cestovného ruchu Slovenskej republiky, ktorá hovorí, že región predstavuje vymedzenú časť územia, ktorá sa vyznačuje relatívne homogénnymi podmienkami pre rozvoj turizmu a možnosťami ich využitia. Ide teda o územný celok so súborom relatívne rovnocenných prírodných predpokladov a podobností podmienok realizácie turizmu, čo znamená, že každý región má spoločné charakteristické vlastnosti, ktoré sú odlišné od susedného územia.¹

Ako uvádza Gúčik² región cestovného ruchu je územie, v ktorom sa vo funkčnej nadväznosti organizujú ekonomické a sociálne činnosti, využívajúce špecifické prvky primárnej a sekundárnej ponuky a ekonomické zdroje na rozvoj aktivít CR, a nemožno ho stotožňovať s územnosprávnymi jednotkami.

Podobne ako v regionalizácii opisuje región cestovného ruchu Peter Mariot³, ktorý ho označuje ako územný celok, ktorý má z hľadiska predpokladov cestovného ruchu spoločné charakteristické vlastnosti odlišné od ostatného územia. Okrem toho musí mať región dostatočne atraktívne lokalizačné a realizačné predpoklady cestovného ruchu.

Ako už bolo spomenuté, regióny cestovného ruchu na Slovensku vymedzuje **Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike**, ktorú vydalo ministerstvo hospodárstva v roku 2005. Tento dokument rozdeľuje Slovensko na 21 regiónov cestovného ruchu. V jednotlivých regiónoch sa nachádzajú menšie územné celky – subregióny, ktoré majú výraznejšie špecifiká a odlišnosti kvalitatívne vyššej úrovne oproti ostatnému územiu regiónu. Subregión môže mať výrazne vyšší význam potenciálu turizmu ako v iných častiach regiónu. Každý región je ešte zaradený do jednej zo štyroch kategórií

¹ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, <<http://www.economy.gov.sk/regionalizacia-cestovneho-ruchu-v-sr-5699/127384s>>

² GÚČIK, M. Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo. Výkladový slovník, s. 150.

³ MARIOT, P. Geografia cestovného ruchu, s. 46.

– regióny s medzinárodným, národným, nadregionálnym významom a regióny s prevažujúcim významom na regionálnej úrovni.⁴

Regionalizácia pri vymedzovaní regiónov cestovného ruchu brala do úvahy viaceré hľadiská:⁵

- podobnosť prírodných podmienok a podmienok vytvorených pre turizmus
- geograficko-prírodné hranice
- spoločný vývoj – historické vymedzenie územia
- analogické funkcie územia pre turizmus
- určitá minimálna veľkosť územia
- vnútorné väzby v rámci regiónu
- predpoklad stotožnenia sa miestnych aktérov s regiónom
- spoločný prístup a infraštruktúra
- spoločná turistická ponuka

Okrem toho regionalizácia prihliadala aj na to, aby do jednotlivých regiónov boli zahrnuté celé katastre obcí. Rešpektovanie hraníc vyšších územných celkov sa taktiež snažila dodržať, až na výnimky. Pri vymedzovaní regiónov bolo dôležité aby mal región svoje prirodzené centrum, ľahko identifikovateľný názov, dobrú polohu turistických cieľov k sídelnej a dopravnej sieti a do úvahy sa brala aj cezhraničná spolupráca regiónov. Pri vytváraní regionalizácie cestovného ruchu prispeli aj skúsenosti zo staršieho dokumentu Rajonizácia cestovného ruchu SR, ktorá bola aktualizovaná v roku 1981.⁶

Každý región cestovného ruchu má svoj **potenciál pre cestovný ruch**. V knihe Výkladový slovník cestovného ruchu, hotelierstva a pohostinstva⁷ sa definuje potenciál cestovného ruchu z dvoch hľadísk. Z ekonomického hľadiska je to kapacita, štruktúra a využitie infraštruktúry cestovného ruchu. Z geografického hľadiska je to spôsobilosť územia poskytnúť podmienky na rozvoj cestovného ruchu, ktoré sa vzhľadom na pôvod delia na: prírodný potenciál a potenciál vytvorený činnosťou človeka.

Hodnota potenciálu cestovného ruchu zohrávala dôležitú úlohu aj pri kategorizácii regiónov do skupín z hľadiska významu pre cestovný ruch. V Regionalizácii cestovného ruchu v SR⁸ sa potenciálom turizmu vyjadruje vhodnosť regiónov pre jednotlivé formy turizmu a komplex daností regiónu pre rozvoj turizmu. Zdôrazňuje však, že potenciál je len

⁴ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ref. 1.

⁵ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ref. 1.

⁶ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ref. 1.

⁷ GÚČIK, M., ref. 2, s. 134.

⁸ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ref. 1.

možnosť, automaticky nezaručuje úspech a dobré výsledky regiónu s vysokým turistickým potenciálom.

Okrem prírodného a kultúrno-historického potenciálu mali vplyv na zaradenie regiónu do kategórie podľa významu pre cestovný ruch aj iné kritériá: existencia významných subregiónov, intenzita turizmu a jeho postavenie v ekonomike regiónu, štruktúra návštevnosti, konkurencieschopnosť na trhu, stupeň atraktívnosti regiónu ako je estetická úroveň, atmosféra, imidž.⁹

Podľa Gúčika¹⁰ má každý región cestovného ruchu spĺňať tri predpoklady:

1. existencia primárnej ponuky, t.j. prírodné a kultúrno-historické podmienky, v množstve a kvalite vyvolávajúcej príťažlivosť a návštevnosť
2. komunikačná dostupnosť, umožňujúca prístup do územia a k atraktivitám regiónu
3. infraštruktúrna vybavenosť, t.j. ubytovacie, stravovacie, kultúrne, športovo-rekreačné zariadenia umožňujúce pobyt v regióne a využívanie jeho atraktivít

Potenciál cestovného ruchu tvoria predovšetkým prírodné a kultúrne predpoklady. Významnú úlohu zohráva **kultúrne dedičstvo**. Pojem kultúrne dedičstvo sa opisuje v Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska¹¹ ako súbor materiálnych, sociálnych a duchovných výsledkov tvorivej práce predchádzajúcich generácií, ktoré tvoria historické kontinuum a súčasť dnešnej kultúry.

Podobne opisuje kultúrne dedičstvo aj Výkladový slovník CR¹², kde znamená súbor artefaktov, hodnôt, noriem a kultúrnych vzorov odovzdávaný ďalším generáciám a vývojom priberá nové prvky. V cestovnom ruchu je objektom záujmu návštevníkov.

Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva¹³, definuje kultúrne dedičstvo Slovenskej republiky nenahraditeľným bohatstvom štátu a jeho občanov, je dokladom vývoja spoločnosti, filozofie, náboženstva, vedy, techniky, umenia, dokumentom vzdelanostnej a kultúrnej úrovne slovenského národa, iných národov, národnostných menšín, etnických skupín a jednotlivcov, ktorí žijú alebo v minulosti žili na území Slovenska. Táto Deklarácia zaraďuje do kultúrneho dedičstva hmotné a nehmotné hodnoty, hnutelné a nehnuteľné veci vrátane importovaných diel a myšlienok, ktoré našli na Slovensku miesto a uplatnenie.

⁹ Regionalizácia cestovného ruchu v SR, ref. 1.

¹⁰ GÚČIK, M. Cestovný ruch, s. 9.

¹¹ Kolektív autorov. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1, s. 290.

¹² GÚČIK, M. Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo. Výkladový slovník, s. 84.

¹³ Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva.,

<<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/vsledky/deklaracia-o-ochrane-pamiatok>>

V knihe Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo¹⁴ sa považuje kultúrne dedičstvo za najvýznamnejší faktor formovania a udržiavania kultúrnej identity. Súvislosť s cestovným ruchom nespočíva len v tom, že kultúrne dedičstvo je významnou súčasťou ponuky CR a ekonomického profitu, ale i v tom, že CR je jedným z nástrojov jeho optimálneho využitia, ochrany a rozvíjania.

V historickom priereze sa krajina dedí z generácie na generáciu a stáva sa tak kultúrnym dedičstvom národa a jej časti sú evidované ako kultúrne pamiatky alebo pamiatkové zóny.¹⁵

Kultúrne dedičstvo treba chrániť legislatívne zákonmi príslušnej krajiny. Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu bol prijatý Národnou radou SR v decembri 2001. Tento zákon zriaďuje špecializovanú štátnu správu na úseku ochrany pamiatkového fondu. Okrem Ministerstva kultúry SR ju tvorí Pamiatkový úrad Slovenskej republiky a krajské pamiatkové úrady. Rozhodovaciú právomoc z právneho hľadiska nadobudol Pamiatkový úrad. Vykonáva v druhom stupni štátnu správu na úseku ochrany pamiatkového fondu vo veciach, o ktorých v prvom stupni rozhodujú krajské pamiatkové úrady.¹⁶

Pamiatkový fond Slovenskej republiky tvoria hnutel'né a nehnuteľné národné kultúrne pamiatky a ich súbory, pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny a najvýznamnejšou súčasťou sú lokality svetového dedičstva, ktoré sú zapísané v dohovore UNESCO. Ochrana pamiatkového fondu je zameraná na činnosti a opatrenia spojené s identifikáciou, výskumom, evidenciou, zachovávaním, obnovou, reštaurovaním, regeneráciou, využívaním a prezentáciou kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Zoznam pamiatok vedie pamiatkový úrad a člení sa na register hnutel'ných pamiatok, register nehnuteľných pamiatok, register pamiatkových rezervácií a register pamiatkových zón.¹⁷

Kultúrna pamiatka podľa zákona o ochrane pamiatkového fondu je hnutel'ná, alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. Ak sa jedná o archeologický nález, môže byť kultúrnou pamiatkou aj neodokrytá vec. Za pamiatkovú rezerváciu je vyhlásené územie s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok alebo

¹⁴ LENOVSKEJ, L. a kol. Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo, s. 113.

¹⁵ BOROVSKEJ, J. a kol. Cestovný ruch, trendy a perspektívy, s. 31.

¹⁶ Ochrana pamiatok a pamiatkových území a pôsobnosť orgánov ochrany pamiatkového fondu, <<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok>>

¹⁷ Zákon o ochrane pamiatkového fondu, <<http://www.pamiatky.sk/pamiatky/pamiatkovy-urad/zakladne-dokumenty/zakon-pamiatkoveho-fondu/>>

so skupinou významných archeologických nálezisk alebo nálezov. Pamiatková zóna je územie s historickým sídelným usporiadaním, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami a územie s archeologickým náleziskom alebo nálezom.¹⁸

Popri kultúrnom dedičstve, ktoré vytvoril človek, je objektom záujmu návštevníkov aj **prírodné dedičstvo**, ktoré je dielom prírody. Prírodné dedičstvo podľa Výkladového slovníka CR¹⁹ sú prírodné pamiatky pozostávajúce z fyzickej, biologickej formácie alebo ich skupiny, ktoré majú výnimočnú estetickú alebo vedeckú hodnotu, geologické a fyziografické lokality a zóny ohrozených živočíšnych alebo rastlinných druhov, ako aj prírodné oblasti alebo časti prírody významné z hľadiska vedy, prírodnej krásy a záchrany.

Prírodné dedičstvo je potrebné chrániť. Legislatívne ochranu prírody zastrešuje zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, ktorý je doplnený zákonom č. 117/2010 Z.z. Ochranou prírody a krajiny sa rozumie obmedzovanie zásahov, ktoré môžu ohroziť, poškodiť alebo zničiť podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znížiť jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takých zásahov. Ochranou prírody sa rozumie aj starostlivosť o ekosystémy.²⁰ Ochrana prírody sa delí na všeobecnú ochranu prírody a krajiny a osobitnú ochranu prírody a krajiny, kam patrí územná ochrana, druhová ochrana chránených rastlín, chránených živočíchov, chránených nerastov a chránených skamenelín a ochrana drevín. Územnou ochranou prírody a krajiny sa rozumie ochrana prírody a krajiny na území Slovenskej republiky alebo jeho časti. Pre územnú ochranu prírody a krajiny sa ustanovuje 5 stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje. Na území Slovenska platí I. stupeň ochrany, v ktorom sa uplatňuje všeobecná ochrana prírody a krajiny.²¹

Za **chránené územia** možno vyhlásiť lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu.²²

Chránené územia na Slovensku možno rozdeliť do viacerých skupín:

- chránená krajinná oblasť – II. stupeň ochrany
- národný park – III. stupeň ochrany

¹⁸ Zákon o ochrane pamiatkového fondu,

<<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=16237&FileName=02-z049&Rocnik=2002>>

¹⁹ GÚČIK, M. Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo. Výkladový slovník, s. 143.

²⁰ Zákon o ochrane prírody a krajiny,

<<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=16747&FileName=02-z543&Rocnik=2002>>

²¹ Ochrana prírody, <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=41&etype=2&aid=501>>

²² Ochrana prírody, <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=41&etype=2&aid=1033>>

- chránený areál – III., IV. alebo V. stupeň ochrany
- prírodná rezervácia – IV. alebo V. stupeň ochrany
- prírodná pamiatka – IV. alebo V. stupeň ochrany
- chránený krajinný prvok – II., III., IV. alebo V. stupeň ochrany
- chránené vtáčie územie

Podľa **zákona o ochrane prírody a krajiny**²³ je národný park rozsiahlejšie územie nad 1 000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou alebo v jedinečnej a prirodzenej krajinej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, kde je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti. Národný park vyhlasuje nariadením Vláda SR. Chránenou krajinnou oblasťou (CHKO) sa rozumie územie, ktoré má spravidla viac ako 1 000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia. CHKO vyhlasuje Ministerstvo životného prostredia SR. Chránený areál je menšie územie ako CHKO, spravidla má menej ako 1 000 ha, v prevažnej miere ho predstavujú biokoridory, interakčné prvky alebo biocentrá miestneho alebo regionálneho významu. Prírodná rezervácia je menšie územie do 1 000 ha, predstavuje pôvodné alebo ľudskou činnosťou málo pozmenené ekosystémy a biocentrá. Za prírodnú pamiatku sa vyhlasujú bodové, líniové alebo iné maloplošné ekosystémy o výmere do 50 ha, ktoré majú vedecký, kultúrny, ekologický, estetický alebo krajinnotvorný význam. Môžu to byť napr. skalné útvary, kamenné moria, časti vodných tokov, pramene, jazerá a iné. Chránený areál, prírodnú rezerváciu a prírodnú pamiatku vyhlasuje okresný úrad životného prostredia všeobecne záväznou vyhláškou. Pri CHKO a národných parkoch sa územia ešte môžu členiť na jednotlivé zóny A, B, C, D podľa stupňa ochrany, pričom zóna A predstavuje najvyšší V. stupeň ochrany.

Pre zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre samostatný štát, ale aj pre Európsku úniu ako celok bola vytvorená Natura 2000, ktorá je sústavou chránených území členských krajín Európskej únie. Táto sústava má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov rastlín, živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov EÚ a prostredníctvom tejto ochrany zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti. Sústavu Natura 2000 tvoria 2 typy území: chránené vtáčie územia a územia európskeho významu.²⁴

²³ Zákon o ochrane prírody a krajiny, ref. 20.

²⁴ Čo je Natura 2000, <<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>>

4 VYMEDZENIE ZÁUJMOVÉHO ÚZEMIA

Strednopovažský región cestovného ruchu sa nachádza na severozápade Slovenskej republiky, na hraniciach s Českou republikou. Ako už z názvu regiónu vyplýva, leží pri strednom toku rieky Váh, ktorá preteká cez Považské podolie. Na západnej strane tvoria hranicu Biele Karpaty, ktoré zároveň vytvárajú hranicu aj s Českom. Časť Myjavskej pahorkatiny zasahuje do územia na juhozápade. Na východnej strane regiónu leží pohorie Strážovské vrchy. Z juhu zasahuje do územia Považský Inovec, na druhej strane Váhu severný výbežok Malých Karpát.

Strednopovažský región tvoria okresy Ilava, Nové mesto nad Váhom, Trenčín, časť okresu Myjava a tri obce z okresu Púchov. Najsevernejším okresom je Ilava. Z okresu Púchov, ktorý leží severne od Ilavy, sa v regióne nachádzajú len obce Visolaje, Beluša a Mojšín na juhovýchode okresu. V minulosti patrili tieto tri obce do okresu Ilava a naopak do okresu Púchov patrilo 12 obcí z dnešného územia okresu Ilava. Okres Ilavu tvorí 17 obcí a 3 mestá: Ilava, Dubnica nad Váhom a Nová Dubnica. Južne od Ilavy sa nachádza okres Trenčín ku ktorému patrí 34 obcí a 3 mestá: Trenčín, Nemšová a Trenčianske Teplice. Okres Nové mesto nad Váhom juhovýchodne od Trenčína má 32 obcí a 2 mestá: Nové mesto nad Váhom a Stará Turá. Najzápadnejším okresom strednopovažského regiónu je časť okresu Myjava s 12 obcami a jedným mestom, ktorým je Myjava. Strednopovažský región cestovného ruchu susedí zo severozápadnej strany so Severopovažským regiónom, z juhozápadu s Hornonitrianskym regiónom, z juhu s Dolnopovažským regiónom a z juhozápadu so Záhorským regiónom cestovného ruchu.²⁵

Celé územie regiónu patrí pod samosprávu Trenčianskeho kraja. Okrem okresov, ktoré sa nachádzajú v strednopovažskom regióne patrí pod Trenčiansky samosprávny kraj ďalšie štyri okresy a to: Považská Bystrica, Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Prievidza.²⁶

Trenčianska lokalita bola osídlená už počas doby kamennej, ktorú dokladujú archeologické nálezy. O prítomnosti Rimanov na území dnešného Trenčína svedčí nápis vytesaný do hradnej skaly z roku 179 n.l. Počas sťahovania národov v 4. storočí prichádzali na územie Považia prví Slovania, ktorí tu šíрили hradištnú kultúru. Po zániku Veľkomoravskej ríše sa postupne celé Považie začleňovalo do Uhorského štátu. V tom

²⁵ KOREC, P. a kol. Kraje a okresy Slovenska, s. 81.

²⁶ KOREC, ref. 25, s. 80.

období tvorila rieka Váh prirodzenú západnú hranicu Uhorska.²⁷ V 13. storočí územie dnešného Trenčianskeho kraja bolo delené medzi 3 stolice: Trenčiansku, Nitriansku a Tekovskú. Stav sa nezmenil ani keď sa stolice premenovali na župy. Pôvodná Trenčianska stolica však bola väčšia než dnešný Trenčiansky kraj, na severe susedila s Poľskom.²⁸ Centrom Trenčianskej stolice bol Trenčín s Trenčianskym hradom. Najväčší rozkvet nielen Trenčína ale celého širokého okolia bol za Matúša Čáka, ktorý mal vo vlastníctve mnoho hradov nielen v Trenčianskej stolici.²⁹ Počas obdobia reorganizácie za Jozefa II. bolo celé územie v Nitrianskom dištrikte. Počas piatich rokov na začiatku 20. Storočia bolo územie Trenčianskeho kraja rozdelené do troch žúp: Považskej, Nitrianskej a Bratislavskej. Trenčianska župa vznikla opäť až v roku 1938, kedy už začala nadobúdať podobu dnešného kraja. Na Slovensku vzniklo v roku 1949 6 krajov, medzi ktorými Trenčiansky kraj neexistoval. Územie bolo rozdelené do Bratislavského, Nitrianskeho a Žilinského kraja. V roku 1960 sa vytvorili len 3 kraje, kedy bolo územie rozdelené do Západoslovenského a Stredoslovenského kraja.³⁰ Trenčiansky kraj vznikol až v roku 1996, kedy nadobudlo platnosť súčasné administratívne členenie. Slovensko je odvtedy rozdelené do 8 krajov a 79 okresov.³¹

Slovensko sa člení na regióny cestovného ruchu podľa Regionalizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike od roku 2005. Staršie delenie regiónov vychádzalo z Rajonizácie cestovného ruchu, kedy však nebolo začlenené celé územie Slovenska. Začlenená nebola oblasť strednej časti Podunajskej nížiny a časť Východoslovenskej nížiny. Územie dnešného Strednopovažského regiónu bolo rozdelené do viacerých regiónov cestovného ruchu. Okresy Trenčín a Nové mesto nad Váhom patrili do Piešťansko-Trenčianskeho regiónu. Okres Myjava prináležal Senickému regiónu. Okres Ilava a Púchov tvorili súčasť Žilinského regiónu cestovného ruchu.³²

²⁷ ŠIŠMIŠ, M. a kol. Trenčín a okolie – stručný turistický sprievodca, s. 19 – 22.

²⁸ KOREC, ref. 25, s. 81.

²⁹ ŠIŠMIŠ, ref. 27, s. 23.

³⁰ KOREC, ref. 25, s. 81.

³¹ Administratívne členenie Slovenska, <<http://www.slovakiasite.com/sk/kraje.php>>

³² MARIOT, ref. 3, s. 48.

5 PRÍRODNÝ POTENCIÁL

Prírodný potenciál patrí medzi lokalizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu. Charakter prírody súvisí s rozmanitosťou prírodného prostredia na Zemi. Prírodné prostredie vytvára v regiónoch cestovného ruchu hodnotný potenciál. K prírodnému potenciálu patrí reliéf, klíma, vodstvo, fauna a flóra.³³

5.1 Reliéf

Reliéf predstavuje tvárnosť zemskeho povrchu. Stredné Považie má pestrú terénu a geologickú tvárnosť. Rovinatá kotlina, cez ktorú preteká rieka Váh, sa skláňa smerom na juhozápad podľa toku rieky. V tejto kotline, nazývanej **Považské podolie**, sa nachádza sídelné a hospodárske jadro územia Stredného Považia. Považské podolie tvorí Ilavská kotlina, Trenčianska kotlina a Bielokarpatské podhorie.³⁴

Na západe lemujú Považské podolie **Biele Karpaty**, ktoré ležia na hraniciach s Českou republikou. Pohorie je súčasťou siedmych okresov. Západná časť sa rozprestiera v okresoch Senica a Skalica, rozsiahlejšia východná časť v okresoch Myjava, Nové mesto nad Váhom, Ilava, Trenčín, Púchov. Z geologického a geomorfologického hľadiska ho budujú prevažne flyšové horniny s rytmicky striedajúcimi sa vrstvami pieskocov a ílovcov. Okrem jednotvárnej flyšovej krajiny sa tu nachádza aj bradlové pásmo s odlišným reliéfom a geologickou štruktúrou, ktorými sú šošovky tvrdých vápencov v prostredí prevažne slienitých hornín. Biele Karpaty sa delia do deviatich podcelkov. Najzápadnejšia je zalesnená Žalostinská vrchovina. Východne od nej sa nachádza Javorinská hornatina, kde leží najvyšší vrch Bielych Karpát Veľká Javorina (970 m) spolu s ďalšími dvoma najvyššími vrchmi. Ďalej je to podcelok Beštiny, Lopenická hornatina s vrchom Veľký Lopeník (911 m), Súčanská vrchovina s vrchom Javorník (782 m), podcelok Kobylináč. Podcelok Kýčerská hornatina je najkrajnejším podcelkom Bielych Karpát. Bielokarpatské bradlové pásmo sa tiahne na juhovýchodnom okraji Bielych Karpát od Myjavskej pahorkatiny až po Púchov. Západnejšie Bošácke bradlá sú napr. Sokolí kameň, Lipovec, Ostrá hôrka, bradlo Krasín na ktorom stál v minulosti hrad Súča, ale aj

³³ MARIOT, ref. 3, s.10.

³⁴ KOREC, ref. 25, s. 84, 92, 100.

južné úpätie Veľkej Javoriny. Východnejšie Vršatské bradlá sú vyššie a skalnatejšie. Patrí sem vyvýšenina Chmeľová, vrch Chotuč, Červenokamenské bradlo, Lednické bradlo. Na nižších masívoch v minulosti stavali hrady ako sú Lednický hrad a Vršatecký hrad. Mnohé oblasti Bielych Karpát sú kopaničiarskymi krajinami. Kopaničiarske osídlenie zasahuje napr. do Lopeníckej hornatiny alebo Súčanskej kotliny.³⁵

Na východnej strane Považského podolia sa nachádzajú **Strážovské vrchy**, ktorých južná časť zasahuje aj do okresov Ilava a Púchov. Strážovské vrchy majú zložité geologické podložie. Zastúpené sú kryštalicke horniny, dolomity, vápence, kremence, mäkkšie horniny ako bridlice, siene a pieskovce. Táto geologická zložitosť sa prejavuje aj pestrosťou reliéfu. Vyvinul sa tu špecifický krajinný typ tzv. strážovská kotlinová krajina. Najväčšia a najvyššia je Zliechovská hornatina s najvyšším vrchom Strážovských vrchov Strážov (1 213 m). Ďalšími dominantami vrchov je vrch Vápeč (956 m), náhorná plošina s početnými krasovými javmi v okolí Mojttína, ktorá je súčasťou Mojttínskeho krasu.³⁶

Juhozápadne sa na Strážovské vrchy napája pohorie **Považský Inovec**. Považský Inovec lemuje južnú hranicu okresu Trenčín a východnú okresu Nové mesto nad Váhom. Najvyšší vrch Inovec (1 042 m) sa nachádza na hraniciach týchto dvoch okresov. Pohorie sa zaraďuje do skupiny kryštalicke-druho horných pohorí, s prevahou kryštalickeých bridlic nad žulami. Považský Inovec, tiahnući sa od juhozápadu na severovýchod, sa člení na južnú časť, ktorá je známa ako Nízky Inovec a severnú časť Vysoký Inovec. Ďalšie významnejšie vrchy sú Panská javorina (943 m), Kríželnica (968 m), Rafajova kóta (896 m), Ostrý vrch (910 m), Jarabský vrch (795 m) a iné.³⁷

Severný výbežok pohoria **Malé Karpaty** zasahuje do okresov Nové mesto nad Váhom a Myjava. Malé Karpaty sú z geologickeého hľadiska jadrové pohorie. Na severný výbežok pohoria sa tiahne pásmo zvrásnených druho horných sedimentov t.j. vápence, dolomity, kremence, bridlice. Tieto horniny charakterizujú výrazné vyvýšeniny na západnej strane, na ktorú sa viaže aj výskyt krasových útvarov ako napr. Čachtický kras. Malé Karpaty sa členia na 4 časti: Devínske Karpaty, Pezinské Karpaty, Brezovské Karpaty a Čachtické Karpaty, ktoré ležia práve na severnom výbežku pohoria. Najvyšší vrch Malých Karpát, vrch Záruby (767 m) sa nachádza v Pezinských Karpatoch.³⁸

³⁵ LACIKA, J., ONDREJKA, K. Prírodné krásy Slovenska. Chránené krajinné oblasti, s. 36 – 38.

³⁶ LACIKA, ref. 35, s. 54 – 56.

³⁷ KELE, F. Prírodné krásy Slovenska. Najvyššie vrchy, s. 111 – 112.

³⁸ LACIKA, ref. 35, s. 16 – 18.

Centrálne časť Myjavského okresu zaberá **Myjavská pahorkatina**, ktorá je zo severu ohraničená Bielymi Karpatami a z východu Malými Karpatami. Do okresu Nové mesto nad Váhom zasahuje aj severný výbežok Podunajskej pahorkatiny.³⁹

Chránené územia. Na územie Strednopovažského regiónu cestovného ruchu zasahujú tri chránené krajinné oblasti (CHKO) a viaceré maloplošné chránené územia: prírodné rezervácie, chránené areály, národné prírodné pamiatky a prírodné pamiatky.

Chránené krajinné oblasti sa rozprestierajú na veľkých plochách územia a zasahujú do katastrov viacerých obcí vo viacerých okresoch. CHKO Biele Karpaty sa stali chránenou oblasťou v roku 1979. Chránená je plocha o výmere 43 519 ha a zaberá väčšinu územia Bielych Karpát v dĺžke asi 80 km. Správa CHKO Biele Karpaty sídli v Nemšovej. V Bielych Karpatoch sa nachádza 32 prírodných pamiatok a 13 prírodných rezervácií. Prírodné pamiatky: Bučkova jama, rieka Chvojnica, Kožíkov vrch, Malejov, Šifflovské, Žalostiná, Štefanová, Baricovie lúky, Bestinné, Blažejová, Borotová, Cetuna, Grúň, Kohútová, Lopeniček, Mravcové, Drietomica, Kurinov vrch, Petrová, Včelíny, Podsalašie, Rajkovec, Babiná, Biely vrch, Brezovská dolina, Dračia studňa, Krivoklátska tiesňava a Krivoklátske lúky, Skalice, Strošovský močiar. Prírodné rezervácie: Veľká Javorina a Záhradská, Debšín, Hornozávrská mokraď, Jachtár, Krasín, Červenokamenské bradlo, Drieňová, Nebrová, Vršatské bradlá a Vršatské hradné bralo.⁴⁰

CHKO Malé Karpaty vyhlásili v roku 1976 a má rozlohu 64 610 ha. Správa CHKO má sídlo v Modre. Do územia Strednopovažského regiónu zasahuje len severný výbežok do okresov Myjava a Nové mesto nad Váhom. V týchto okresoch sa nachádza národná prírodná rezervácia Čachtický hradný vrch, národná prírodná pamiatka Čachtická jaskyňa a 2 prírodné rezervácie Plešivec a Ševcova skala.⁴¹

CHKO Strážovské vrchy s rozlohou 30 979 ha vyhlásili v roku 1989. Sídlo správy CHKO je v Orlovom, mestskej časti Považskej Bystrice. Juhozápadná časť CHKO zasahuje do okresu Ilava, kde sa nachádzajú 2 národné prírodné rezervácie a to Vápeč a vrch Strážov a prírodná pamiatka Zliechovský močiar.⁴²

V pohorí Považský Inovec sa nachádza prírodná rezervácia Považský Inovec (vrchol a západné svahy) o výmere 0,35 km² a prírodná pamiatka Selecké kamenné more.⁴³

³⁹ KOREC, ref. 25, s. 97.

⁴⁰ LACIKA, ref. 35, s. 36, 40 – 42.

⁴¹ LACIKA, ref. 35, s. 16, 20 – 24.

⁴² LACIKA, ref. 35, s. 54, 58 – 59.

⁴³ KELE, ref. 37, s. 112.

5.2 Klíma

Klíma alebo aj podnebie ovplyvňuje vlastnosti priebehu počasia. Na Zemi existuje 13 základných podnebných pásiem, ktoré určujú rozličné predpoklady na rozvoj cestovného ruchu.⁴⁴ Oblasť Považského podolia a Podunajskej pahorkatiny patria do teplej klimatickej oblasti. Ostatné oblasti strednopovažského regiónu patria do mierne teplej až chladnej klimatickej oblasti v závislosti od nadmorskej výšky. V zalesnených oblastiach lesy zadržávajú vlhkosť vzduchu a sťahujú ráno a večer chladný vzduch. Celá považská kotlina leží v oblasti s priemerným množstvom zrážok okolo 600 – 700 mm za rok. V horách vystúpia zrážky až do 1 000 mm za rok. Priemerná ročná teplota v okresoch strednopovažského regiónu sa pohybuje okolo 8 – 9 °C. Oblasť pri rieke Váh sa vyznačuje značným bezvetrím.⁴⁵

5.3 Vodstvo

Pojmom vodstvo sa rozumejú rôzne druhy vodných zásob. Môže ísť o povrchové vody, ktoré sa vyskytujú na zemskom povrchu alebo podzemné vody, ktoré sa nachádzajú pod zemským povrchom.

Povrchové vody v strednopovažskom regióne zachytáva rieka Váh, ktorá je najväčšou riekou regiónu. Z Bielych Karpát je najväčším prítokom rieka Vlára (42,5 km), Drietonica (18,5 km), Bošáčka (27 km), Klanečnica (25,3). Zo Strážovských vrchov priteká rieka Teplička (25,3 km). V okrese Nové mesto nad Váhom tečie rieka Dudváh rovnobežne s Váhom. Na kanáloch rieky Váh boli vybudované viaceré hydroelektrárne. V okrese Trenčín sú v Trenčíne-Skalke a v Kostolnej, v okrese Ilava sú v Ladcoch, Ilave a Dubnici, v okrese Nové mesto nad Váhom sú v Hornej Strede a v Novom meste nad Váhom.⁴⁶ V regióne sa nachádzajú aj menšie vodné plochy ako priehrada Zelená voda, Stará Myjava a Dubník, ktoré sa využívajú na rekreačné účely.

Podzemné vody sa dostávajú na zemský povrch v podobe prameňov, ktoré majú zväčša vyššiu teplotu a obsahujú rôzne minerálne látky. Tieto vody majú zvyčajne liečivé

⁴⁴ MARIOT, ref. 3, s. 11.

⁴⁵ KOREC, ref. 25, s. 80, 84, 97, 93, 100 – 101.

⁴⁶ KOREC, ref. 25, s. 84, 97, 101 – 102.

účinky a preto pri nich vznikajú rôzne kúpeľné strediská.⁴⁷ Na Strednom Považí vznikli vďaka liečivým termálnym vodám kúpele Trenčianske Teplice. Pre okolie Trenčína je charakteristický výskyt minerálnych prameňov – kyseliek, napr. Kubra, Soblahov, Trenčianske Mítice.⁴⁸ Z minerálnych vôd je známa Mitická, ktorá pramení v obci Trenčianske Mítice.

5. 4 Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo a živočíšstvo Strednopovažského regiónu cestovného ruchu sa mení v závislosti od zalesnenia. Kotliny v údolí Váhu sú zväčša odlesnené. V pohoriach s nižšou nadmorskou výškou rastú dubové a hrabové lesy, vyššie polohy pokrývajú bučiny premiešané s javorom. Smrečiny sú najviac zastúpené na najvyšších polohách pohorí, na vápencových bradlách sa zvykne vyskytovať borovica.⁴⁹ V Bielych Karpatoch je najrozšírenejšou drevinou buk, javory a jasene rastú na skalnatých svahoch.⁵⁰

Na území Trenčianskeho okresu majú svoju severnú hranicu rozšírenia viaceré teplomilné rastliny, napr. dub plstnatý, sinokvet mäkký, hadí mor rakúsky, klinček peristý, hlaváčik jarný, jasenec biely a mnoho ďalších. Takisto majú niektoré rastliny v okrese svoju južnú hranicu, napr. poniklec obyčajný slovenský, papradovec Braunov, jelení jazyk a iné. Mnohé z týchto rastlín je chránených. Treba spomenúť poniklec slovenský, vstavač purpurový, hlaváčik jarný, klinček Lumnitzerov, tauricu skalnú, všivec chocholatý, žltohlav európsky, ranostaj venčený, ľan chlpatý, mokrina uzlokvetá, sleziník severný, plavúň sploštený. Na lúkach Bielych Karpát rastú ohrozené druhy rastlín ako popolavec dlholistý moravský, hmyzovník Holubyho, horček žltkastý, kosatec trávolistý. K vzácnym druhom flóry Strážovských vrchov patria viaceré druhy orchideí, astra alpínska, zvonček hrdlohoj.⁵¹

Faunu reprezentujú viaceré druhy žijúce v listnatých aj ihličnatých lesoch, na poliach i lúkach.⁵² V pahorkatinách a v odlesnených oblastiach sú rozšírené živočíchy ako bažant poľovný, syseľ obyčajný, zajac poľný, vrabec poľný, piskor vrchovský, straka

⁴⁷ MARIOT, ref. 3, s. 14.

⁴⁸ TKÁČ, M. a kol. Profily. Mestá a obce Slovenska, s. 201.

⁴⁹ KOREC, ref. 25, s. 81.

⁵⁰ LACIKA, ref. 35, s. 39.

⁵¹ ŠIŠMIŠ, ref. 27, s. 13.

⁵² KOREC, ref. 25, s. 81.

čiernozobá, hrdlička poľná a iné poľné zvieratá. V kotlinách sa nachádzajú aj zástupcovia teplomilného hmyzu ako modlivky, koníky, kobylky, svrčky. Z lesných druhov živočíchov je tu zastúpený jeleň lesný, srnec lesný, diviak lesný, líška hrdzavá, kuna lesná, jazvec lesný. V lesoch sa zachovalo mnoho vzácných druhov živočíchov ako sú užovka stromová, salamandra škvrnitá, mlok karpatský, myšiak lesný, medveď hnedý, jež východný, fúzač alpský a iné. Z chránených vtákov sú to strakoš červenohlavý, rybárik riečny, ležiak úhorový, krkavec čierny, sokol, sýkorky, drozdy a viacero druhov sov.⁵³

⁵³ ŠIŠMIŠ, ref. 27, s. 13 – 15.

6 KULTÚRNO-HISTORICKÝ POTENCIÁL

Kultúrno-historický potenciál Strednopovažského regiónu cestovného ruchu tvoria:

1. architektonické pamiatky: hrady a hradné zrúcaniny, kaštiele, cirkevné stavby - kostoly, kláštory; historicky významné svetské budovy,
2. súbor architektonických pamiatok: mestská pamiatková rezervácia,
3. pamiatky výtvarného a úžitkového umenia: múzeá a galérie,
4. archeologické lokality a nálezy,
5. pamiatky ľudovej architektúry.
6. pamiatky parkovej architektúry: parky a záhrady pri kaštieloch.

6.1 Okres Trenčín

Okres Trenčín má rozlohu 675 km² a žije v ňom okolo 113 000 obyvateľov. Mesto Trenčín je okresným mestom a krajským mestom Trenčianskeho samosprávneho kraja.⁵⁴

Trenčín bol osídlený už počas doby kamennej o čom svedčia archeologické dôkazy. Rimania, ktorí prišli na územie dnešného Trenčína, zanechali po sebe dôkaz v podobe nápisu vytesaného v hradnej skale z roku 179. Z pôvodnej trhovej osady, spomínanej už v roku 1111 v zakladacej listine Zoborského opátstva, sa rozvinulo mesto Trenčín. Najväčší rozkvet zažil Trenčín počas panovania Matúša Čáka, ktorý bol vlastníkom hradu. V roku 1412 bol Trenčín povýšený na slobodné kráľovské mesto. Od polovice 19. storočia sa mesto stalo významným obchodným a priemyselným centrom stredného Považia. Po 2. svetovej vojne sa v meste koncentrovala odevná a textilná výroba, vďaka čomu získal Trenčín prívlastok „mesto módy“. Historické jadro Trenčína bolo v roku 1987 vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu.⁵⁵ V Trenčíne sa usporadúvajú aj veľtrhy a výstavy na výstavisku Expo Center Trenčín a nachádza sa tu Univerzita Alexandra Dubčeka.

Trenčiansky hrad je dominantou mesta Trenčín. Je to národná kultúrna pamiatka a zaraďuje sa medzi najväčšie a najvýznamnejšie hrady na Slovensku. Dnešný hrad vznikol

⁵⁴ KOREC, ref. 25, s. 83.

⁵⁵ DVORÁKOVÁ, V., KOLLÁR, D. Kultúrne krásy Slovenska. Najkrajšie mestá. Mestské pamiatkové rezervácie, s. 36 – 37.

na mieste hradiska.⁵⁶ Od 11. storočia sa sídlo zmenilo na kráľovský strážny hrad, neskôr sa stal sídlom župana. Koncom 13. storočia vládol na hrade Matúš Čák, prezývaný aj pán Váhu a Tatier.⁵⁷ Hrad postupne rozširovali za panovania Ľudovíta Veľkého, Žigmunda Luxemburského, Zápoľskovcov, Illésházyovcov. Viac ako sto rokov okupovali hrad cisárske vojská. Po ich odchode v roku 1790 hrad a mesto vyhoreli. Odvtedy hrad pustol až do 50. rokov 20. storočia, kedy bol hrad zrenovovaný.⁵⁸

Dnes sa na hrade nachádza expozícia Trenčianskeho múzea. Skladá sa z objektov: Letná veža – pôvodne bola miestom oddychu pre hradné panstvo, dnes sa tu nachádza expozícia venovaná histórii benediktínskeho kláštora na Skalke, sv. Svoradovi a Benediktovi ako aj archeologickým nálezom zo slovanského a pred slovanského osídlenia; Ľudovítov palác – najstarší hradný palác, nachádza sa tu expozícia Chladných a palných zbraní a Rodová galéria Illésházyovcov; Matúšova veža – najstaršia obytná a obranná časť hradu s expozíciou venovanou Matúšovi Čákovi; Barborin palác – dal ho postaviť Žigmund Luxemburský svojej manželke Barbore, dnes sa využíva na príležitostné výstavy a svadby; Zápoľského palác – je najmladším palácom hradu, nachádza sa tu zbierka obrazov Rodovej galérie Illésházyovcov; Južné opevnenie – obranné opevnenie s Mlynskou a Jeremiášovou baštou; Studňa lásky – hradná studňa, ktorá priťahuje návštevníkov svojou povest'ou o Omarovi, ktorý vykopal studňu, aby oslobodil svoju lásku Fatimu; Delová bašta – účelový obranný objekt typu renesančného rondela, ktorý slúži na príležitostné výstavy; Rotunda – predrománska rotunda ojedinelého štvorlístkového pôdorysu; Hladomorňa – pôvodne vyhliadková veža, neskôr hradné väzenie a hladomorňa.⁵⁹

Rímsky nápis na hradnej skale bol vytesaný v roku 179 n. l. a je považovaný za doklad o pobyte rímskych légii cisára Marca Aurélia v Trenčíne, pomerne ďaleko od severných hraníc impéria. V nápise stojí, že ho dal vytesať Marcus Valerius Maximianus, legát druhej pomocnej légie, na pamiatku víťazstva nad germánskymi Kvádmi, ktorý sa utáborili v Laugaríciu (Trenčín). Nápis je možné vidieť z okna terasy hotela Tatra, ktorý sa nachádza pod hradným bralom.⁶⁰

⁵⁶ HUSOVSKÁ, L. a kol. Slovensko. Prechádzky storočiami miest a mestečiek, s. 94.

⁵⁷ LACIKA, J. 1000 zaujímavostí Slovenska, s. 89.

⁵⁸ HUSOVSKÁ, ref. 55, s. 94 – 95.

⁵⁹ Trenčiansky hrad, <<http://www.muzeumtn.sk/trenciansky-hrad.html>>

⁶⁰ LACIKA, ref. 57, s. 90 – 91.

Rímskokatolícky **farský kostol Narodenia Panny Márie** na svahu Marienberg sa nachádza medzi mestom a hradom.⁶¹ Kostol postavili v 14. storočí ako trojloďovú baziliku s pravouhlým zakončením presbytéria s predsunutou vežou.⁶² V ukončení bočných lodí pristavali v 18. storočí pohrebné kaplnky Illésházyovcov. K areálu kostola patrí aj budova fary a **karner sv. Michala**, ktorý je súčasťou hradieb.⁶³ Karner pôvodne slúžil ako kaplnka s kostnicou v suteréne, ktorý slúžil na ukladanie kostrových zvyškov z neďalekého cintorína. V 16. storočí krátko slúžil namiesto farského kostola, ktorý vyhorel; neskôr bol zbrojnicou aj sýpkou.⁶⁴ K farskému kostolu vedú kryté **Farské schody**. Slúžili na rýchly presun obrancov mesta k hradbám. Schodisko tvorí 119 schodov, ktoré spájajú hlavné námestie s Mariánskou horou.⁶⁵

Zaujímavou stavbou v podhradí je **Katov dom**. Je to jednoposchodová budova s drevenou pavlačou. V 19. storočí v ňom pravdepodobne býval mestský kat.⁶⁶ V súčasnosti sa tu nachádza expozícia Trenčianskeho múzea „Právo a zákon v starom Trenčíne“ a „Zo starého Trenčína“.⁶⁷

Na Mierovom námestí sa nachádza bývalý **Župný dom**. V 17. storočí ho vybudovali Illésházyovci ako mestský palác s arkádovým nádvorím. Historický erb Trenčianskej župy je umiestnený v strede priečelia so štítom a s toskánskymi stĺpmi.⁶⁸ V paláci sa dnes nachádza Trenčianske múzeum s prírodovednými, historickými a etnografickými zbierkami z regiónu.⁶⁹ Ďalšou dominantou námestia je **Dolná brána**, ktorá sa nazýva aj mestská veža. Vysoká je 32 m a má podobu šesťposchodovej veže, ktorá má priechod s gotickým lomeným oblúkom. Na fasáde sa nachádza latinský nápis „ak Boh nestráži mesto, darmo bdie ten, kto ho stráži“. Postavili ju v roku 1543 a slúžila ako hlavný vchod do mesta. Spolu s Hornou bránou, ktorú neskôr zbúrali, tvorila súčasť mestského opevnenia. Stavba mestského opevnenia bolo výsadou slobodných kráľovských miest.⁷⁰ Veža je v súčasnosti sprístupnená, po prvú vyhlíadku aj pre imobilných občanov.⁷¹ Zo sakrálnej architektúry sa na Mierovom námestí nachádza **piaristický kláštor a kostol sv. Františka Xaverského**. Kláštor bol postavený súčasne s kostolom. Výstavba sa začala

⁶¹ HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 95.

⁶² DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 40.

⁶³ HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 95.

⁶⁴ DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 40.

⁶⁵ DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 40.

⁶⁶ LACIKA, ref. 57, s. 89.

⁶⁷ Katov dom, <<http://www.trencin.sk/12458>>

⁶⁸ DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 42.

⁶⁹ LACIKA, ref. 57, s. 90.

⁷⁰ LACIKA, ref. 57, s. 90.

⁷¹ Mestská veža, <<http://www.visittrencin.sk/objekt/mestska-veza>>

v roku 1653, o 2 roky neskôr bol vysvätený. Kostol je baroková jednodňová stavba s bočnými kaplnkami a emporou.⁷² Priečelie je symetrické s dvoma vežami s barokovými cibulami. Vedľa vchodu sú sochy sv. Petra a Pavla. Vychádzal z predlohy Kostola sv. Františka Xaverského vo Viedni. Majetkom piaristov sa stali až v roku 1776, dovtedy ich vlastnil jezuitský rád.⁷³ V kláštore sa dnes nachádza Piaristické gymnázium Jozefa Braneckého a výstavné priestory Galérie Miloša Alexandra Bazovského.⁷⁴ **Stĺp sv. Trojice** sa nachádza uprostred Mierového námestia v malom parčíku. Tzv. morový stĺp dal v roku 1712 postaviť M. Illésházy na pamäť požiaru, povodne a moru.⁷⁵

Námestie SNP je najväčší a najrušnejší dopravný uzol v meste. Jeho ozdobou je **hotel Tatra**, nachádzajúci sa pod hradným bralom. V roku 1901 ho dal postaviť finančník Armín Popper s názvom Erszébet (Alžbeta) a od začiatku patril k najlepším hotelom v krajine. Dnes je známy aj tým, že je z neho možné vidieť slávny rímsky nápis na hradnom brale.⁷⁶

Dominantou Štúrovho námestia je **židovská synagóga**. Stavba s byzantskými a maursko-orientálnymi prvkami, so štvorcovým pôdorysom a mohutnou kupolou bola postavená v roku 1913 na mieste starej drevenej modlitebne.⁷⁷ Dnes sa využíva prevažne na kultúrno-spoločenské účely a ako výstavná sieň. Synagóga je zaradená do projektu Slovenská cesta židovského kultúrneho dedičstva.⁷⁸ V strede Štúrovho námestia sa nachádza **fontána vodníka Valentína**, ktorá je atrakciou nielen v letnom, ale aj v zimnom období, kedy sa okolie mení na ľadové klzisko.⁷⁹

Kúpeľné mesto **Trenčianske Teplice** leží v prostredí zalesnenej doliny Strážovských vrchov.⁸⁰ Prvá zmienka o prameňoch kúpeľov je z roku 1247. Trenčianske Teplice patrili panovníkom trenčianskeho hradu až do 16. storočia. Počas tohto obdobia kúpele zažili najväčší rozmach za panovania Illéshazyovcov, ktorý vlastnili kúpele 241 rokov. V tom období patrili k jedným z najvýznamnejších kúpeľov v Rakúsko - Uhorsku. V roku 1835 ich kúpil viedenský finančník Juraj Sina. On i jeho potomkovia sa výrazne podieľali na zmodernizovaní kúpeľov.⁸¹ V súčasnosti je hlavným zameraním kúpeľov

⁷² HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 95.

⁷³ DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 41.

⁷⁴ TKÁČ, M. a kol. Profily. Mestá a obce Slovenska, s. 200.

⁷⁵ HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 96.

⁷⁶ DVOŘÁKOVÁ, ref. 55, s. 43.

⁷⁷ BABIČOVÁ, K. a kol. 3x sedem divov Trenčianskeho samosprávneho kraja, 21.

⁷⁸ Synagóga, <<http://www.trencin.sk/12469>>

⁷⁹ SACR. Región Trenčín.

⁸⁰ LACIKA, J. Slovensko. Turistický sprievodca, s. 89.

⁸¹ História kúpeľov, <<http://www.kupele-teplice.sk/historia-kupelov/>>

protireumatická liečba. Unikátne sú sírne pramene s teplotou od 37,7 - 40°C, ktoré umožňujú priame použitie na vonkajšiu balneoterapiu bez potreby ďalšieho ohrievania či ochladzovania. Kúpele sú vhodné na liečbu pohybového aparátu, nervových a reumatických ochorení.⁸²

Pôsobivou pamiatkou kúpeľov sú **kúpele Hammam**, začlenené do liečebného domu Sina. Dala ho postaviť majiteľka kúpeľov Ifigénia d'Harcourt v roku 1888 podľa vzoru letného sídla egyptského miestokráľa Izmaila. Budova je postavená v historizujúcom maurskom slohu a dýcha Orientom. Pôsobivá je predovšetkým hlavná hala s arkádami a s bohatou výzdobou v maursko-arabskom štýle.⁸³ V minulosti Hammam slúžil ako vaňový kúpeľ pre bohatú šľachtu a finančných magnátov. Dnes je prístupná nielen kúpeľným hosťom ale aj verejnosti.⁸⁴

Okrem kúpeľnej liečby sú Trenčianske Teplice známe aj každoročným medzinárodným filmovým festivalom Artfilm. Artfilmfest prezentuje nové trendy v svetovej kinematografii a to profesionálne, ako aj práce študentov umeleckých škôl. Najlepší celovečerný film si odnáša prestížnu cenu Modrý anjel.⁸⁵ Od roku 1995 sa na filmovom festivale udeľuje cena Hercova misia. Z tohto dôvodu je známy **Most slávy** pred rovnomenným hotelom, kde sú pripevnené mená ocenených hercov ako sú Jean Paul Belmondo, Sophia Loren, Franco Nero, Catherine Deneuve a ďalších.⁸⁶

V obci Skalka nad Váhom sa nachádza **pútnické miesto Skalka**, ktoré sa považuje za najstaršie pútnické miesto na Slovensku. Pozostáva z dvoch objektov: Malej a Veľkej Skalky. Malá Skalka je dvojvežový barokový kostol sv. Svorada a Benedikta. Veľká Skalka je kostolík, kláštor a jaskyňa. Kostolík bol postavený v 13. storočí v gotickom slohu. V 18. storočí bol prestavaný na kaplnku sv. Ondreja-Svorada a Benedikta.⁸⁷ Akoby do skaly vrastený starobylý kláštor založili benediktíni v 13. storočí na mieste ku ktorému sa viaže legenda o sv. Benediktovi, rehoľníkovi zoborského kláštora. Práve v Skalke našli jeho mŕtve telo, ktoré im ukázala orlica. Pochovali ho v hradnom kostole sv. Emeráma v Nitre.⁸⁸ Benediktínsky kláštor, ktorý bol v ruinách znovu prestavali jezuiti v roku 1644. Po zrušení rehole jezuitov začal kláštor spolu s kostolom pustnúť.⁸⁹ Z objektu kláštora je

⁸² SACR, ref. 79.

⁸³ LACIKA, ref. 57, s. 93.

⁸⁴ Hammam a Sina, <<http://turista.teplice.sk/cil/1548/>>

⁸⁵ SACR, ref. 79.

⁸⁶ LACIKA, ref. 57, s. 93.

⁸⁷ Skalka pri Trenčíne – najstaršie pútnické miesto na Slovensku, <<http://www.trencin.sk/39748>>

⁸⁸ LACIKA, ref. 57, s. 93.

⁸⁹ BABIČOVÁ, ref. 77, s. 17.

vchod do jaskyne pustovníkov. Veľkolepé púte na Skalku sa zvykli konať 17. júna, na sviatok sv. Marka a na Nanebovzatie Panny Márie.⁹⁰

V okrese sa nachádzajú viaceré pamiatky, ktoré majú menší význam. Barokový **kaštieľ v Adamovských Kochanovciach** je kultúrnou pamiatkou. Bol postavený v polovici 18. storočia a posledným vlastníkom bola talianska rodina Noris Sizzo. V kaštieli sa nachádzala hodnotná knižnica a historický nábytok, ktorý bol prevezený do hradu Červený kameň. Dnes slúži kaštieľ spolu s príľahlým anglickým parkom ako domov sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnutú mládež.⁹¹ Renesančný **kaštieľ v obci Motešice** dnes slúži ako správa žrebčína, ktorý sa v obci nachádza. Kaštieľ z roku 1620 je opevnené sídlo so štyrmi vežami a s príľahlým parkom. Posledným majiteľom bola rodina Seldnerovcov. V Motešiciach sa nachádza aj najväčšia krytá jazdecká hala v Európe so stajňami pre 250 koní, ktorá je súčasťou žrebčína. Nad obcou **Dolná Súča** sa nachádza bradlo Krasín na ktorom bol v 13. storočí postavený hrad Súča. V 16. storočí ho však podpálili a tak prevažne drevená stavba časom zanikla. Dnes bradlo Krasín ponúka predovšetkým nádherný výhľad do okolia.⁹²

Archeologická lokalita „Skala“ sa nachádza v katastri obce Ivanovce. Stopy po mnohotisícročnom osídlení tu objavil archeologický výskum. V tejto lokalite táborili pravekí ľudia už v staršej dobe kamennej. Za najvýznamnejší nález sa považuje objav opevnenej osady z doby bronzovej zo 16. storočia p. n. l. Tento nález patrí medzi najstaršie kamenné stavby nájdené v strednej Európe.⁹³

6. 2 Okres Nové mesto nad Váhom

Okres Nové mesto nad Váhom má rozlohu 580 km² a s počtom obyvateľov okolo 64 000. Okresným mestom je Nové mesto nad Váhom, starším mestom je aj Stará Turá.⁹⁴

Mesto **Nové mesto nad Váhom** bolo založené už v 13. storočí, kedy mu kráľ Belo IV. udelil mestské výsady. Pôvodnú osadu zničili Tatári, preto mestu pribudol prívlastok „nové“. Mesto patrilo benediktínskej reholi, neskôr grófovi Vavrincovi, srienskemu

⁹⁰ Kláštor Veľká Skalka, <http://www.travelguide.sk/svk/turisticke-zaujímavosti/klaster-velka-skalka_395_1.html>

⁹¹ Kaštieľ v Adamovciach, <<http://www.adamovskekochanovce.sk/sucasnost/kastiel-v-adamovciach>>

⁹² LACIKA, ref. 57, s. 93.

⁹³ LACIKA, ref. 57, s. 99.

⁹⁴ KOREC, ref. 25, s. 100, 103.

pánovi. Títo dvaja majitelia si ho ešte raz vystriedali.⁹⁵ V 14. storočí sa mesto sformovalo na stredoveké oppidum. Po Matúšovi Čákovi sa pánom mesta sa stal v roku 1388 vojvoda Ctibor, keď sa súčasne stal majiteľom Beckovského hradu. Po vlastníctve mesta Bánffym sa v roku 1550 mesto oslobodilo od závislosti na Beckovskom hrade. Husitské nájazdy, turecké nájazdy a stavovské povstania ničili celé mesto niekoľko rokov. Počas napoleonských vojen hostilo mesto ruského cára Alexandra I. Od 19. storočia sa mesto stalo priemyselným centrom.⁹⁶

Opevnený **Kostol Narodenia Panny Márie** je najzaujímavejšou pamiatkou v meste. Postavili ho ako románsku stavbu v časoch vzniku mesta. Neskôr bol prestavaný v gotickej podobe a posledná úprava bola v barokovom duchu, kedy bola nahradená gotická loď barokovým trojlodím.⁹⁷ Na námestí s morovým stĺpom a renesančnými meštianskymi domami je dominantou **budova Podjavorinského múzea**.⁹⁸ Toto múzeum patrí pod Trenčianske múzeum a sídli v pôvodne renesančnej budove s barokovou fasádou zvanej Gilániho dom. Múzeum je zamerané na historicko-vlastivedné bádanie a predovšetkým na výskum literárnej histórie. Je tu umiestnená expozícia o histórii Nového mesta a okolia, jeho kultúre a tradíciách. Ľudová kultúra je reprezentovaná v „sedliackej izbe“. Vzácnou expozíciou je kópia „Koryčanskej“ alebo aj „Beckovskej“ gotickej madony.⁹⁹

Hrad Beckov v rovnomennej obci je postavený na 50 m vysokom brale. Na mieste dnešného hradu už v časoch Veľkej Moravy stálo hradisko. V 13. storočí prevzalo funkciu kamenného pohraničného hradu. Opevnenie hradu dal zdokonaľiť jeho majiteľ Matúš Čák. Po jeho smrti spravovali hrad kasteláni koruny, pokiaľ sa v roku 1388 stal vlastníkom Stibor zo Stiboric. Pôvodom poľský rytier Stibor bol jedným z najvplyvnejších a najbohatších magnátov v Uhorsku. Hrad Beckov dal prestavať na komfortné šľachtické sídlo. Keď jeho syn Stibor II. nemal mužského potomka pripadol majetok znova korune. V roku 1437 ho získal Pavol Bánffy pod podmienkou oženiť sa s dcérou Stibora II., Katarínou. Bánffyovci prestavali hrad na renesančnú pevnosť a prepychové panské sídlo zjednotené s typickou oblúčikovou atikou. Od roku 1646 však do úprav Beckova už nikto neinvestoval, preto začal pustiť. Istý čas ešte hrad slúžil ako väznica, neskôr ako kasárne.

⁹⁵ ŠIŠMIŠ, ref. 27, s. 38 – 39.

⁹⁶ História/História mesta, <<http://www.nmrv.sk/historia.html>>

⁹⁷ LACIKA, ref. 57, s. 98.

⁹⁸ TKÁČ, ref. 74, s. 207.

⁹⁹ Podjavorinské múzeum, <<http://www.muzeumtn.sk/expozicie/podjavorinske-muzeum.html>>

Požiar v roku 1729 hrad premenil na ruiny.¹⁰⁰ Tieto ruiny sú pozostatkom gotickej kaplnky, palácov, hospodárskych a obranných budov horného a dolného hradu a opevnenia.¹⁰¹ Hrad Beckov je sprístupnený verejnosti, aj keď v súčasnosti na nej prebieha rekonštrukcia, ktorá by mala trvať do mája 2012. Do tej doby je verejnosti neprístupná.¹⁰² **Múzeum Beckov** je vysunutou expozíciou Trenčianskeho múzea. Expozícia o dejinách hradu, ale aj samotnej obce Beckov sa nachádza v obci v renesančnej kúrii rodiny Ambrovcov z prvej polovice 17. storočia. Významnou expozíciou sú materiály o rodákoch obce, exponáty pripomínajúce tradičné remeslá obce a okolia, historický nábytok z okolitých šľachtických sídel a kúrií, materiály k dejinám spisovného jazyka a uzákonenia slovenčiny a v exteriéry sa nachádzajú ukážky tradičných poľnohospodárskych nástrojov a dopravných prostriedkov slovenskej dediny v minulosti.¹⁰³ V obci Beckov sa nachádza okrem Ambrovskej kúrii ešte ďalšie kúrie, rímskokatolícky farský **kostol sv. Štefana kráľa** z roku 1424, **kláštor františkánov a kostol sv. Jozefa Pestúna** z konca 17. storočia a aj evanjelický kostol.¹⁰⁴

Čachtický hrad bol postavený v 13. storočí ako kamenná pevnosť, ktorá mala ubrániť hranicu s Českým kráľovstvom. Do roku 1321 mal hrad vo vlastníctve oligarcha Matúš Čák. Po jeho smrti dostal hrad do dedičného vlastníctva rod Stiborovcov, po nich sa v 15. storočí stal majetkom kráľovského pokladníka Michala Országha. V roku 1569 dal cisár Maximilián II. čachtické hradné panstvo vdove a synovi po palatínovi Tomášovi Nádasdym ako výmenu za ich hrad Kanizsu. Po Františkovi Nádasdym správu hradu prevzala jeho manželka Alžbeta Báthory. Grófkú preslávili mnohé legendy o zabíjaní mladých dievčat a kúpaní sa v ich krvi, ktoré boli pravdepodobne len výmyslom jezuitu Thuróczyho. Alžbeta bola až do svojej smrti uväznená na Čachtickom hrade, bez súdneho procesu, na príkaz palatína Juraja Thurzu. Čachtické panstvo po jej smrti získal syn Pavol a dcéra Katarína. Keď v roku 1671 bol Pavlov syn František II. Nádasdy popravený za protihabsburské Wesselényiho sprisahanie, jeho majetok bol skonfiškovaný a časť čachtického panstva predaný Krištofovi Erdodimu. V 18. storočí bol hrad poškodený počas bojov Rákócziho protihabsburského povstania. Istý čas ešte slúžil ako väzenie, ale keď v roku 1799 vyhorel zostal len ruinami.¹⁰⁵ Hrad bol pôvodom gotický s obytnou vežou,

¹⁰⁰ KOLLÁR, D., NEŠPOR, J. Kultúrne krásy Slovenska. Hrady – najkrajšie zrúcaniny, s. 36 – 38.

¹⁰¹ HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 45.

¹⁰² NKP Hrad Beckov, <<http://www.obec-beckov.sk/>>

¹⁰³ TNM – Múzeum Beckov, <http://www.muzeum.sk/default.php?obj=muzeum&ix=mb_tnm>

¹⁰⁴ HUSOVSKÁ, ref. 56, s. 46 – 47.

¹⁰⁵ KOLLÁR, ref. 100, s. 41 – 43.

neskôr bol prestavaný na modernú renesančnú pevnosť doplnenú o prvé a druhé predhradie, ktoré bolo spojené tunelom v priečnej hradbe.¹⁰⁶

V obci Čachtice sa nachádza vysunutá expozícia Trenčianskeho múzea. **Múzeum Čachtice** je umiestnené v neskororenesančnom Draškovičovskom kaštieli zo 17. storočia. Múzeum predstavuje expozície ako kolekciu historických zbraní, dobových dokumentov, odevné súčiastky a šperky, portréty miestnych rodov, exponáty nájdené pri historicko-archeologickom výskume, ako aj predmety týkajúce sa ľudovej čachtickej kultúry. Nachádza sa tu aj materiál o literárnom spolku Tatrín, ktorý tu mal zhromaždenie o prihlasovaní sa k novému spisovnému jazyku.¹⁰⁷ Ďalšie pamiatky v obci sú gotický **kostol sv. Ladislava** s kaplnkou zo 14. storočia, baroková **golgota**, ktorú dala v 17. storočí postaviť nevesta Alžbety Báthoryovej, barokový **mariánsky stĺp** z 18. storočia a **pozostatky kaštieľov** Nádasdyovcov a Országhovcov.¹⁰⁸

K najodľahlejším hradom na Slovensku patrí **hrad Tematín**, ktorý leží v katastri obce Hrádok. Výstavba hradu sa začala v 13. storočí po tatárskom vpáde. Matúš Čák zlepšil obranyschopnosť hradu svojimi stavebnými aktivitami. V 14. storočí patril rodu Ujlakyovcov,¹⁰⁹ kedy bol k pôvodnej hranolovej veži pristavaný gotický palác.¹¹⁰ V 16. storočí ho získal Alexej Thurzo, ktorý nemal mužského dediča. Neskôr ho zdedil palatín Stanislav Thurzo, pravnuke Alexejovho brata Juraja, ktorý dal hrad opraviť a opevniť. Po vymretí Thurzovcov kráľovská komora začala ich majetok rozpredávať. Jedným z podielnikov boli aj Bercséniovci. V roku 1665 sa na hrade Tematín narodil Mikuláš Bercsényi, ktorý bol hlavným veliteľom počas Rákócziho protihabsburského povstania. V roku 1710 hrad obliehali cisárske vojská, kedy po troch dňoch hradná posádka kapitulovala. Hrad po tejto udalosti začal postupne chátrať a spustol. Hrad Tematín je najľahšie prístupný z lyžiarskeho centra Bezovec.¹¹¹

Mesto **Stará Turá** je pôvodne kopaničiarska obec. Dnes je turistickým centrom pod Veľkou Javorinou, kde sa nachádza aj známa Holubyho chata. Keďže Veľká Javorina je pohraničný vrch, v lete sa tu konajú Slávnosti česko-slovenskej vzájomnosti.¹¹² V meste sa nachádza aj Múzeum mesta Stará Turá, alebo aj Železničné múzeum. Najstaršou pamiatkou mesta je **Stará veža**, nazývaná aj Husitská zo 17. storočia. Je to kamenná

¹⁰⁶ NEŠPOR, J. a kol. Sprievodca po slovenských hradoch, s. 16.

¹⁰⁷ TNM – Múzeum Čachtice, <http://www.muzeum.sk/defaulte.php?obj=muzeum&ix=mc_tnm>

¹⁰⁸ Články: História, <http://www.cachtice.sk/php_fusion/articles.php?cat_id=1>

¹⁰⁹ KOLLÁR, ref. 100, s. 33.

¹¹⁰ NEŠPOR, ref. 106, s. 40.

¹¹¹ KOLLÁR, ref. 100, s. 32 – 35.

¹¹² LACIKA, ref. 80, s. 86 – 87.

štvorboká trojpodlažná stavba, ktorá v minulosti plnila úlohu v systéme opevnenia Čachtického hradu. K veži patril aj kostol sv. Trojice, ktorý vyhorel a nebol viac obnovený. Ďalšie pamiatky v obci sú napr. rímskokatolícky **kostol Nanebovzatia Panny Márie** z 18. storočia, tolerančný **evanjelický kostol** a ojedinele zachovaný verejný **pranier** z konca 17. storočia.¹¹³

Obce **Zemianske Podhradie a Bošáca** sú **archeologické lokality** z doby bronzovej a eneolitu. V obciach sa nachádzajú nálezy lužickej, halštadskej i laténskej kultúry. V chotári Zemianskeho Podhradia sa nachádza predhistorické Hradisko a sídlisko púchovskej kultúry.¹¹⁴ V obci Zemianske Podhradie, ktoré leží v Bošáckej doline preslávenou bošáckou slivovicou, sa nachádza pôvodne renesančný **kaštieľ** zo 17. storočia. V 18. storočí ho vlastnil Pavol Príleský, ktorý ho dal upraviť a dal vybudovať park s cudzokrajnými drevinami. V 19. storočí prestavaný klasicistický kaštieľ vyženila rodina Ostrolúckych.¹¹⁵ Práve v Zemianskom Podhradí stretol Adelu Ostrolúcku Ľudovít Štúr, ktorý sem chodieval navštevovať svojho brata Samuela, evanjelického kňaza.¹¹⁶ Dnes slúži kaštieľ ako dom sociálnych služieb.¹¹⁷ Pozoruhodnou architektonickou stavbou je aj **evanjelický kostol** z roku 1801. Kostol navrhla barónka Ester Príleská z podhradského kaštieľa. Empírový kostol má kruhový pôdorys s kruhovou centrálnou miestnosťou s kupolou. Po obvode má arkádovú ochodzu s rebríkom na povalu. Podobná stavba sa nachádza len v Nemecku. V tomto kostole sa skrýval Ľudovít Štúr pred cisárskymi vojskami po povstaní v roku 1848.¹¹⁸

V obci **Haluzice** sa zachovali **zrúcaniny opevneného románskeho kostola**. Prvá zmienka o kostole je z 13. storočia. Prestavaný bol v 16. storočí, kedy bol vybudovaný pevnostný múr so strieľňami. Ide o jednodňovú stavbu s dvoma oknami v predĺženej časti lode.¹¹⁹ Od roku 1810 je opustený. Zvyšky boli zreštaurované a areál upravený. Z haluzického kostola pochádza aj neskorogotická soška Madony z 15. storočia, ktorá je dnes na farskom kostole v Beckove.¹²⁰

¹¹³ Mesto Stará Turá – historické pamiatky a zaujímavosti, <<http://www.matusovo.kralovstvo.sk/mk/subjekty/stara-tura-pamiatky.htm>>

¹¹⁴ TKÁČ, ref. 74, s. 209.

¹¹⁵ LACIKA, ref. 57, s. 95.

¹¹⁶ TKÁČ, ref. 74, s. 210.

¹¹⁷ Detail pamiatky. Zemianske Podhradie kaštieľ, <<http://www.zamky.sk/kastiele-a-kurie/zemianske-podhradie-kastiel>>

¹¹⁸ LACIKA, ref. 57, s. 95.

¹¹⁹ BABIČOVÁ, ref. 77, s. 20.

¹²⁰ LACIKA, ref. 57, s. 95.

V obci **Brunovce** sa nachádza renesančný **kaštieľ** zo 17. storočia. Postavili ju ako štvorkrídľu stavbu so štyrmi obrannými vežami, po barokovej úprave stratila jedno krídlo a získala typické kupoly zastrešujúce nárožné vežičky. Kaštieľ vlastnili Bercsényiovcí až do roku 1710, istý čas rodina Medňanských, z ktorých pochádza maliar Ladislav Medňanský. V súčasnosti je kaštieľ v dobrom stave, so zachovalými interiérmi, umeleckou výzdobou a kaplnkou, verejnosti však nie je prístupný.¹²¹

Kaštieľ v Lúke bol postavený zo strachu pred tureckými hrozbami a stavovskými povstaniami v roku 1674. Jedným z majiteľov bola rodina Šándorovcov. Dnes kaštieľ s anglickým parkom využíva Ministerstvo vnútra SR ako rekreačné zariadenie Platan.¹²²

V obci **Bzince pod Javorinou** sa nachádza **pamätná izba Ľudmily Podjavorinskej**. Okrem expozícií o jej živote a dielach je múzeum zamerané aj na ľudovú kultúru a tradície obce.¹²³

Obec **Očkov** je **archeologická lokalita**. Na začiatku 20. storočia sa pri hľadaní suroviny pre teheľňu našlo žiarové pohrebisko, ktoré patrí medzi najväčšie na Slovensku. Hrob náčelníka velatickej kultúry (13 – 10 storočie p. n. l.) má tvar mohyly, ktorá bola pôvodne vysoká 10 m, s priemerom 25 m, 8 m pod úrovňou terénu. V okolí sa ďalej našlo ďalších 250 hrobov. Vzácnym nálezom je aj alabastrová urna.¹²⁴ Odkryté a zastrešené nálezisko je prístupné verejnosti od roku 1966. V kaštieli v obci Očkov je inštalovaná expozícia dejín obce, ale aj exponáty z pohrebiska.¹²⁵

6.3 Okres Ilava

Okres Ilava má rozlohu 359 km² a počet obyvateľov okolo 62 000. Rozlohou sa okres Ilava zaraďuje medzi najmenšie okresy Slovenska. Mesto Ilava je najmenším okresným mestom, naopak mesto Dubnica nad Váhom patrí k najväčšiemu mestu bez funkcie okresného sídla.¹²⁶

¹²¹ LACIKA, ref. 57, s. 98.

¹²² LACIKA, ref. 57, s. 98.

¹²³ Pamätná izba Ľudmily Podjavorinskej, <<http://www.muzeumtn.sk/expozicie/pamatna-izba-ludmily-podjavorinskej.html>>

¹²⁴ LACIKA, ref. 57, s. 99.

¹²⁵ Mohyla – Očkov, <<http://www.skrz.sk/mohyla---ockov----a14-12413-sk.htm>>

¹²⁶ KOREC, ref. 25, s. 91, 94.

Mesto **Ilava** leží pod výbežkami Strážovských vrchov. Prvá písomná zmienka je z roku 1332, keď mala Ilava charakter mestskej osady.¹²⁷ Neskôr získala výsady stredovekého mestečka. Ilava mala mnohé spory ohľadom práv s kastelánmi hradov Košeca, Trenčín a Vršatec. Začiatkom 15. storočia Ilava zaznamenala hospodársky rozkvet, ale už v roku 1432 bolo mesto zničené pri bitke husitov s uhorským vojskom. Pozícia Ilavy znova upadla. Aj výročné jarmoky sa presunuli do Dubnice, ktoré Ilavčania získali späť až v roku 1435. V 17. storočí bola už Ilava čulým remeselníckym mestom s množstvom cechov. V 18. storočí prišiel do mesta rád Trinitárov, ktorý sa podieľali na rozvoji Ilavy, neskôr bolo mesto rozvinuté aj v oblasti bankovníctva. Požiar v roku 1894 ničivo zasiahol mesto a zničil aj barokovú strechu mestskej veže. Celkový vývoj mesta po 2. svetovej vojne však nebol veľmi priaznivý.¹²⁸

Dominantou mesta je **ilavská pevnosť s kostolom**. Pôvodne bola pevnosť na prelome 11. – 12. storočia stredovekým hradom, ktorý chránil považskú obchodnú cestu. Počas vlády Arpádovcov sídlili v hrade rytieri rádu templárov. V roku 1533 bol majiteľom hradu chorvátsky šľachtic Ostrožič, ktorý ho zveľadil a vybudoval z neho prepychové panské sídlo.¹²⁹ Po tom ako Ostrožičovcom odňali hrad pre podozrenie na Veselényiho sprisahanie kúpil ho gróf Breuner zo Stubingenu. Keďže nemal dostatok financií na kúpu celého panstva požičal si od ostrihomského arcibiskupa Sečényiho, ktorý si vzal Ilavské panstvo do zálohu. Začiatkom 18. storočia uviedol na horný hrad rád trinitárov, ktorí dali k hradu pristavať barokový kláštor a kostol s dvoma vežami. Dolný hrad si ponechal gróf Breuner. Keď v roku 1783 bol rád trinitárov zrušený kostol sa stal farským. Dediči dolného hradu využívali ako svoje sídlo kaštieľ v Pruskom, preto komplex budov predali uhorskému štátu. Ten v roku 1856 dal v pevnosti zriadiť krajinskú trestnicu.¹³⁰ Do súčasnosti sa tu nachádza väznica. Keďže jej stavebnou súčasťou je aj chrám dá sa doň vstúpiť len spredu.¹³¹

Ilavská zvonica, ktorú dali pravdepodobne postaviť Ostrožičovci. Štvorcová budova zažila mnoho požiarov po ktorých bola vždy poškodená. V 18. storočí k nej pristavali 2. poschodie a barokovú strechu, ktorá taktiež zhorela pri požiari. Dnes má jednoduchú strechu v tvare ihlana. Ďalšími ilavskými pamiatkami sú napr. pôvodne renesančný **objekt budovy pivovaru** zo 17. storočia, budova barokového **prícestného**

¹²⁷ TKÁČ, ref. 74, s. 204.

¹²⁸ História, <http://www.ilava.sk/historia>

¹²⁹ LACIKA, ref. 57, s. 141.

¹³⁰ Ilavský hrad, <<http://www.ilava.sk/kultura/ilavsky-hrad>>

¹³¹ LACIKA, ref. 57, s. 141.

hostinca, mariánsky **stĺp Panny Márie** a iné pamiatky.¹³² V meste sa nachádza aj **Mestské múzeum** v meštianskom dome. Nachádzajú sa tu 3 expozície – národopisná, prírodovedná a expozícia o histórii mesta. V mestskej časti Klobušice sa nachádza pôvodný klasicistický **kaštieľ** s anglickým parkom z 19. storočia. Sídlilo tu múzeum obchodu, ktoré je v súčasnosti presťahované.¹³³

V meste **Dubnica nad Váhom** sa nachádzajú **2 kaštiele**: ranobarokový kaštieľ s kaplnkou Nanebovzatia Panny Márie zo 17. storočia a renesančný kaštieľ tiež zo 17. storočia, v ktorom dnes sídli hotel. Významnou pamiatkou je aj **grotta s vyhlídkovou vežou**, ktorá sa nachádza vo francúzskom parku vedľa kaštieľa. Umelovytvorenú jaskyňu – grotta – tvoria kľukaté záhadné chodby bludiska. Drevená vyhlídková veža bola kompletne zrekonštruovaná podľa pôvodnej predlohy.¹³⁴

Vršatecké bradlá nie sú prístupné okrem jedného, kde stál **Vršatecký hrad**. Dnes je hrad len zvyšok ruín ktoré zostali. Vršatecký hrad patrí medzi najvyššie položené hrady na Slovensku (805 m. n. m.).¹³⁵ Bol postavený v 13. storočí ako kráľovský pohraničný hrad. Postupne k hranolovej veži pristavali ďalšie objekty horného hradu. V hĺbine pod ním bol vystavaný dolný hrad. Hrady pôvodne spájali tunel. Hrad užívali Matúš Čák, Stibor zo Stiborovic, Huňadyovci, zemani zo Slopanej a rod Jakušičovcov. Posledným majiteľom bol gróf Konigsegg. V roku 1708, v kuruckých vojnách, Vršatec obsadili cisárske vojská a so súhlasom majiteľa hrad podmínovani a vyhodili do vzduchu.¹³⁶

V Strážovských vrchoch stoja **zvyšky hradu Košeca**. Ide o stredoveké panské sídlo z 13. storočia, ktoré v 17. storočí dal vyhodiť do vzduchu palatín Imrich Eszterházy, ako odvetu za sprisahanie hradného pána Petróciho počas Vešelénihov povstania.¹³⁷

V obci **Pruské** sa nachádza **františkánsky kláštor a kostol sv. Juraja**. Kláštor dal v roku 1642 postaviť biskup Juraj Jakusič, ktorý sem pozval františkánov. V kláštore pôsobil aj spisovateľ Hugolín Gavlovič, ktorý tu je aj pochovaný. Dnes je v kláštore zriadený Domov sociálnych služieb. V obci stojí aj renesančný **kaštieľ** s anglickým parkom zo 16. storočia. V 18. storočí bol barokovo-klasicisticky upravený, ale zachovalo sa renesančné jadro štvorkrídlej stavby.¹³⁸

¹³² Kultúrne pamiatky, <<http://www.ilava.sk/kultura/kulturne-pamiatky>>

¹³³ Mestské múzeum Ilava, <<http://www.visittrencin.sk/objekt/mestske-muzeum-ilava>>

¹³⁴ Kultúrne pamiatky, <<http://www.dubnica.sk/informacie-pre-turistov/kulturne-pamiatky>>

¹³⁵ LACIKA, ref. 57, s. 139.

¹³⁶ NEŠPOR, ref. 106, s. 47.

¹³⁷ LACIKA, ref. 57, s. 143.

¹³⁸ LACIKA, ref. 57, s. 141.

Nedaleko obce **Sedmerovec** stojí **románsky kostolík sv. Jána Krstiteľa**, ktorý pravdepodobne vznikol už v 12. storočí v obci Pominovec. Táto obec zanikla kvôli častým povodňam spôsobovanými Váhom. Jej obyvatelia si v blízkosti založili novú obec.¹³⁹ Typický panský emporový kostol bol barokov prestavaný a neskôr opravený. Ide o jednodňovú stavbu so vstavanou vežou a zachovanými pôvodnými románskymi oknami.¹⁴⁰

Obec **Zliechov** je turistická obec situovaná v kotlinke vo vnútri Strážovských vrchov. Obec má zachovalú **ľudovú architektúru**.¹⁴¹

6. 4 Okres Myjava

Okres Myjava patrí medzi menšie okresy Slovenska. Rozlohu má 326 km² a žije tu okolo 29 000 obyvateľov. Do strednopovažského regiónu cestovného ruchu patrí skoro celé územie okresu, okrem mesta Brezová pod Bradlom a 3 obcí. Okresné mesto Myjava sa vyvinulo z prirodzeného kopaničiarskeho centra.¹⁴² Okres je turisticky atraktívny aj vďaka kopaniciam, ktoré sú pre myjavský región charakteristické. Nachádza sa tu aj vodná nádrž Stará Myjava, ktorá je aj s celou obcou využívaná na rekreačné účely.¹⁴³

Myjava bola založená v 16. storočí počas dvoch kolonizácií. Prvú kolonizáciu tvorili ľudia utekajúci pred Turkami, druhá bola valašská kolonizácia. Vzťah ku kraju viedla Myjavčanov aj k účasti v štyroch protihabsburských povstaniach, ktoré ich zviditeľnili v 16. – 17. storočí. O ďalší vývoj Myjavy sa zaslúžil evanjelický biskup Daniel Krman. V polovici 19. storočia sa Myjava zapojila do národnooslobodzovacieho hnutia, ktorého vyvrcholením bolo Slovenské národné povstanie. 19. septembra 1848 bola na verejnom zhromaždení v Myjave založená Slovenská národná rada ako 1. národný orgán v dejinách Slovákov. Na konci 19. storočia zastihlo mesto vysťahovalectvo, predovšetkým do USA. Dnes je Myjava moderným mestom, kde sa každoročne v júni usporadúva trojdňový medzinárodný folklórny festival, ktorý patrí medzi najväčšie folklórne festivaly na Slovensku.¹⁴⁴

¹³⁹ LACIKA, ref. 57, s. 141.

¹⁴⁰ BABIČOVÁ, ref. 77, s. 19.

¹⁴¹ LACIKA, ref. 57, s. 143.

¹⁴² KOREC, ref. 25, s. 96, 98.

¹⁴³ LACIKA, ref. 80, s. 71.

¹⁴⁴ História mesta Myjava, <<http://www.myjava.sk/historia/>>

Najvýznamnejšou pamiatkou Myjavy je **Múzeum Slovenských národných rád**, ktoré otvorili v roku 1968 pri príležitosti 120. výročia založenia prvého zákonodarného orgánu Slovákov. Múzeum je súčasťou Slovenského národného múzea.¹⁴⁵ **Dom Anny Koléniovej** je súčasťou expozície „Jar národov – Revolučné roky 1848/49“. 19. septembra 1848 sa v dome vdovy Koléniovej konalo prvé stretnutie Slovenskej národnej rady. Na zhromaždení vyhlásil Ľudovít Štúr nezávislosť slovenského národa a prvé národné povstanie. Vo vedľajšom modernom pavilóne sa nachádzajú ostatné expozície: „Slovenské národné rady v dejinách“, „Kultúrno-literárne tradície Myjavy“ a galéria Štefana Bednára.¹⁴⁶

Dominantou mesta je **evanjelický kostol** z 18. storočia, ku ktorému bola pristavaná 60 metrová veža. Na kostole je umiestnená pamätná tabuľa venovaná biskupovi Danielovi Krmanovi. V meste sa nachádza aj rímskokatolícky **kostol sv. Štefana** postavený v barokovom slohu, ktorý bol pôvodne evanjelický. Významným architektonickým dielom je kubistický **Pamätník generála M. R. Štefánika**.¹⁴⁷

Najstaršia sakrálna stavba Myjavy, katolícky **kostol sv. Jána Nepomuckého** z roku 1610, sa nachádza v časti **Turá Lúka**, kedysi samostatná obec.¹⁴⁸ V tejto časti sa nachádza aj objekt **Gazdovský dvor**, ktorý prezentuje tradičné formy života a bývania v myjavskom regióne. Okrem vystavených exponátov je tu možnosť stať sa účastníkom bežného života poľnohospodárskej usadlosti z 1. polovice 20. storočia.¹⁴⁹

6.5 Okres Púchov

Z okresu Púchov patria do strednopovažského regiónu cestovného ruchu len tri obce: **Beluša**, **Visolaje** a **Mojtín**. Z týchto troch obcí spomeniem obec **Mojtín**, ktorý leží v Strážovských vrchoch. Obec je centrom Mojtiínskeho krasu. Z kultúrno-historických pamiatok sa tu nachádza neskoroklasicistický **kostol sv. Cyrila a Metoda** z roku 1863 a zaujímavé sú aj **zvyšky ľudovej zrubovej architektúry**.¹⁵⁰

¹⁴⁵ LACIKA, ref. 57, s. 101.

¹⁴⁶ Produkty, <<http://muzeumsnr.webnode.sk/expozicie/>>

¹⁴⁷ Myjava a okolie, <<http://www.cestovatel.eu/slovensko/myjava-a-okolie>>

¹⁴⁸ História mesta Myjava, <<http://www.myjava.sk/historia/>>

¹⁴⁹ Gazdovský dvor – Myjava, Turá Lúka, <<http://www.staratura.sk/gazdovsky-dvor-myjava-tura-luka/>>

¹⁵⁰ História, <<http://www.obecmojtin.sk/historia.phtml?id3=27563>>

7 ANALÝZA POTENCIÁLU V REGIÓNE

Región Stredného Považia má výhodnú geografickú polohu, z ktorej ťažili aj v minulosti, keď týmto regiónom viedla dôležitá obchodná cesta. Hranice regiónu zo západu vedú pozdĺž hraníc s Českou republikou. Región leží blízko aj Poľskej republiky, od ktorej ju oddeľuje len Severopovažský región.

Región má z hľadiska **prírodného potenciálu** výhodu v existencii troch chránených krajinných území zasahujúcich z väčšej alebo menšej miery do regiónu. CHKO majú zachované ekosystémy, ktoré sú záujmom turistiky do týchto oblastí. Na druhej strane práve turizmus môže tieto ekosystémy poškodiť nesprávnym prístupom. Pohoria Biele Karpaty, Malé Karpaty, Strážovské vrchy a Považský Inovec sú predpokladom pre rozvoj rekreačného a vidieckeho turizmu, ako aj agroturizmu.

Turisticky vyhľadávanými miestami v Bielych Karpatoch je vrch Veľká Javorina, ktorá slúži pre lyžiarov aj pre peších turistov. Pod vrchom sa nachádza Holubyho chata, ktorá je obľúbeným turistickým cieľom, nielen pre tých, ktorí vystupujú na vrchol. Vrch Veľký Lopeník láka svojou 22 metrovou drevenou rozhľadňou. Vršatské bradlá sú prístupné len z kopca na ktorom stojí zrúcanina hradu Vršatec. Prírodné predpoklady Bielych Karpát vytvorili podmienky pre vznik kopaníc – roztrúsených usadlostí. Kopanice sú jedinečnou zaujímavosťou predovšetkým Podjavorinského regiónu. Na rekreačné účely sa využívajú vodné plochy Dubník a známejšia Stará Myjava, pri ktorej sa nachádza lyžiarske stredisko.

V pohorí Považský Inovec patrí k turisticky vyhľadávaným miestam vrch Bezovec, ktorý je ľahko dostupný. Na jeho svahoch sa okrem chatiek nachádza lyžiarske stredisko. Z turistického centra Bezovec sa dá najľahšie dostať aj na vrch, kde stojí zrúcanina hradu Tematín. Turisticky zaujímavé sú aj hradné kopce, ktoré ležia v severnom výbežku Malých Karpát. Čachtický a Beckovský hradný kopec patria medzi chránené územia Malých Karpát. Neďaleko Beckova sa nachádza rekreačné stredisko Zelená Voda pri rovnomennej vodnej ploche. V Strážovských vrchoch sú zaujímavé vrchy Strážov a Vápeč. Vrch Strážov leží nad obcou Zliechov, ktorá je turisticky atraktívna najmä vďaka polohe v horách. Nachádza sa tu aj lyžiarske stredisko. Lyžiarske strediská sa nachádzajú aj v obciach Mojtnín, Soblahov a Kálnica. Cez pohoria vedú viaceré náučné chodníky a cyklochodníky, ktoré sa môžu využívať na pešiu turistiku a cykloturistiku.

Kultúrno-historický potenciál regiónu je pestrý. Za hlavné centrum možno považovať mesto Trenčín, ktorého jadro je mestskou pamiatkovou rezerváciou. V meste sa nachádza najviac zachovaný hrad regiónu, ktorý nie je len zrúcaninou. Trenčiansky hrad bol aj v minulosti centrom Stredného Považia. Trenčín disponuje mnohými sakrálnymi i svetskými pamiatkami. Vedľa Trenčína sa nachádza kúpeľné mesto Trenčianske Teplice. Tieto kúpele patria k najvýznamnejším kúpeľom na Slovensku, v strednopovažskom regióne patria medzi jediné kúpele. Jedinečnosť kúpeľov dotvára nielen kúpeľný objekt Hammam svojou orientálnou úpravou, ale aj medzinárodný filmový festival Artfilm. Z festivalu je známy najmä Most slávy, na ktorom sú pripevnené mená slávnych hercov, ktorí boli na festivale ocenení.

Mestá Ilava a Nové mesto nad Váhom patria k menej turisticky zaujímavým miestam. V Ilave sa síce nachádza starobylá pevnosť s kláštorom a kostolom, ale tá sa dnes využíva pre potreby väznice.

Turisticky zaujímavé miesta sú zrúcaniny hradov. Najviac zachovanou zrúcaninou v regióne je hrad Beckov, ktorý je však momentálne vo fáze kompletnej rekonštrukcie. Zrúcanina Čachtického hradu láka predovšetkým svojím príbehom „o krvavej grófke“, ktorá je predmetom záujmu aj v múzeu v obci Čachtice. Ostatné zrúcaniny, ako hrad Tematín, Vršatec, Košeca, sú atraktívne hlavne pre svoj výhľad, ktorý poskytujú, pretože zo zrúcanín je zachovaných len pár zvyškov.

V regióne sa nachádza aj množstvo kaštieľov so vzácnymi parkmi a záhradami, ktoré však nie sú verejnosti prístupné. Väčšina z nich sa využíva na nejaké účely, napr. ako dom sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti, rekreačné účely, kaštieľ v Motešiciach slúži ako správa žrebčína, ktorý sa tam nachádza.

Muzeálne zbierky spravuje Trenčianske múzeum, ktoré má expozície na Trenčianskom hrade, v Trenčíne, Čachticiach, Beckove, Novom meste nad Váhom. Expozícia Slovenského národného múzea sa nachádza v Myjave – Múzeum Slovenských národných rád.

Zo sakrálnych stavieb sú zaujímavé predovšetkým kláštory a kostoly, napr. piaristický kostol a kláštor v Trenčíne a františkánsky kláštor a kostol v Pruskom. Pútnickým miestom je kláštor a kostol v Skalke. V regióne sa nachádzajú aj starobylé sakrálné zrúcaniny ako románske kostolíky v Sedmerovciach a Haluziciach.

Archeologické lokality, ktoré dokumentujú osídlenie územia strednopovažského regiónu už v období pred našim letopočtom, sú tiež súčasťou kultúrno-historického

potenciálu regiónu. Sú to archeologické náleziská v Očkove, Zemianskom Podhradí, Bošáci, Ivanovciach.

Ľudová architektúra sa zachovala v Zliechove, Mojtíne, ale hlavne v okolí Myjavy, kde sa dodnes prezentujú ľudové tradície a folklór. V časti Turá Lúka sa nachádza Gazdovský dvor, ktorý prezentuje spôsob života v okolí Myjavy na začiatku minulého storočia. Myjava je každoročne známa svojím Medzinárodným folklórnym festivalom, ktorý patrí k jedným zo štyroch najvýznamnejších na Slovensku.

Široké spektrum kultúrno-historických pamiatok je možné využiť pre potreby turizmu kultúrneho dedičstva, alebo poznávacieho turizmu. V strednopovažskom regióne je tento druh turizmu rozvinutý pomenej oproti turisticky rozvinutejším regiónom akými sú napr. Liptovský, Tatranský, Bratislavský región cestovného ruchu.

Tabuľka 1 SWOT analýza prírodného a kultúrneho potenciálu strednopovažského regiónu cestovného ruchu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - geografická poloha – neďaleko Českých hraníc a Poľska - Trenčín – mestská pamiatková rezervácia, hrad - termálne kúpele Trenčianske Teplice s festivalom Artfilm - zrúcaniny hradov – Beckov, Čachtice, Tematín, Vršatec - kaštiele s chránenými parkmi – Adamovské Kochanovce, Zemianske Podhradie, Pruské, Dubnica nad V. - múzeá, galérie – Trenčianske múzeum s expozíciami v Trenčíne, Čachticiach, Beckove; SNM v Myjave; galéria Bazovského, Bednára. - sakrálne stavby – Pruské, Trenčín, Ilava (kláštory, kostoly), Haluzice (zrúcanina kostola), Skalka (pútnické miesto) - archeologické lokality – Ivanovce, Očkov, Zemianske Podhradie - ľudová architektúra, tradície – Myjava (Gazdovský dvor), Zliechov - kopanice pod Javorinou - CHKO (Biele Karpaty, Malé Karpaty, Strážovské vrchy - vodné plochy (Zelená Voda, Dubník, Stará Myjava 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočne rozvinutá infraštruktúra v niektorých obciach - absencia národných parkov, veľkých vodných plôch, sprístupnených jaskýň - nedostatok zachovalých hradov (okrem Trenčianskeho hradu) - neprístupnené kaštiele - absencia skanzenov, rezervácií ľudovej architektúry - nedostatočne využívaný rekreačný potenciál - nevyužitie možnosti vidieckeho turizmu a agroturistiky
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - využívanie výhodnej geografickej polohy a dopravných koridorov pre rozvoj CR a kúpeľníctva - príliv zahraničného kapitálu, zahraničné investície do objektov CR - využitie zdrojov EÚ na vybudovanie lokálnej, dopravnej infraštruktúry - rozvoj turizmu kultúrneho dedičstva, vidieckeho turizmu a agroturistiky, kúpeľného turizmu 	<ul style="list-style-type: none"> - negatívne ovplyvnenie ekosystému v CHKO rozvojom turizmu - zaostávajúce vedomie zachovania prírodných hodnôt - hrozba poškodenia kultúrno-historických pamiatok prílivom návštevníkov - nedostatok financií na starostlivosť o kultúrno-historické pamiatky - nedostatok investičného kapitálu na rozvoj objektov CR

ZÁVER

V závere práce je dôležité zhrnúť dosiahnuté výsledky a porovnať ich s cieľmi práce. V úvode bolo potrebné dôkladne vymedziť územie strednopovažského regiónu cestovného ruchu. Keďže územie regiónu cestovného ruchu nie je totožné s územím samosprávneho kraja bolo nevyhnutné identifikovať ich. V práci sa kládol dôraz aj na samotný administratívny vývoj Stredného Považia v minulosti.

Práca sa orientovala na prírodný a kultúrno-historický potenciál spomínaného regiónu. Čiastkovým cieľom bolo stanovenie prírodných predpokladov, kde bolo potrebné určiť reliéf, vodstvo, klímu, faunu a flóru. Z hľadiska reliéfu je územie prevažne hornaté. Hornaté oblasti zaberajú časti štyroch pohorí, z ktorých najväčšiu časť tvoria Biele Karpaty. V rámci ochrany prírody zasahujú do regiónu tri veľkoplošné chránené územia – Malé Karpaty, Biele Karpaty, Strážovské vrchy – a nachádzajú sa tu viaceré maloplošné chránené územia ako napr. prírodné rezervácie a pamiatky. Vodstvo tvoria prevažne rieky a potoky, z ktorých najhlavnejšia je rieka Váh. Nachádzajú sa tu aj menšie vodné priehrady. Podzemné vody obohacujú minerálne pramene a termálne pramene, ktoré podmienili k vzniku kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach. Keďže podnebie v horách nie je až také chladné, územie patrí medzi hranicu najsevernejšieho a naopak najjužnejšieho rozšírenia niektorých rastlín. V regióne žije mnoho chránených rastlín aj živočíchov rôzneho druhu.

Ďalším čiastkovým cieľom bolo určiť kultúrno-historický potenciál. Jednotlivé kultúrno-historické pamiatky boli zaradené podľa okresov, v ktorých sa nachádzajú. Najprv boli zaradené pamiatky do tých troch okresov, ktoré patria do regiónu celé, potom sa zaraďovalo do dvoch okresov, z ktorých do regiónu patrí iba určitá časť. Každý okres má na začiatku všeobecné informácie o rozlohe a počtu obyvateľov. Informácie o okresnom meste zahrňujú stručnú históriu mesta a súčasnú pozíciu mesta. Za nimi nasledujú kultúrno-historické pamiatky okresného mesta a ostatných miest a obcí. Medzi kultúrno-historické pamiatky regiónu patria: hrady, kaštiele, sakrálne stavby, svetské stavby, múzeá a galérie, ľudová architektúra a archeologické lokality.

Medzi turisticky najzaujímavejšie pamiatky patrí Trenčiansky hrad a pamiatky v jeho podhradí, ktoré je mestskou pamiatkovou rezerváciou. Atraktívne sú aj hradné zrúcaniny Beckov, Čachtice, Tematín, Vršatec, ktoré sú však navštevované hlavne pre svoj výhľad do okolia a možnosti pešej turistiky. Región disponuje aj viacerými kaštieľmi so

vzácnymi parkmi, ktoré však vo väčšine nie sú sprístupnené. Zo sakrálnych stavieb prevažujú cirkevné kostoly a kláštory. Zaujímavé je aj pútnické miesto Skalka. Muzeálne zbierky Stredného Považia zastrešuje Trenčianske múzeum, s výnimkou Múzea Slovenských národných rád, ktoré má na starosti Slovenské národné múzeum. Ľudová architektúra je reprezentovaná hlavne v oblasti Bielych Karpát, ale aj v Strážovských vrchoch. V údoliach Bielych Karpát sa nachádza kopaničiarske osídlenie. Zaujímavou pamiatkou ľudovej architektúry, ale aj tradičného života je Gazdovský dvor, prezentujúci bývanie a život v kopaničiarskom regióne. Atraktívny je predovšetkým svojimi tematicky zameranými podujatiami pre verejnosť.

Prírodný a kultúrno-historický potenciál územia je predpokladom pre rozvoj viacerých druhov cestovného ruchu. Mesto Trenčín, so svojim zachovalým historickým jadrom a hradom je vhodný na mestský cestovný ruch; spoznávanie kultúrneho dedičstva, návšteva múzeí a galérií, veľtrhov, festivalov a iných podujatí. Ostatné mestské sídla (Nové mesto nad Váhom, Ilava, Dubnica) nie sú v tejto oblasti na takej úrovni ako mesto Trenčín. Kúpele Trenčianske Teplice, ktoré sú jediným kúpeľným mestom v regióne, napomáhajú k existencii kúpeľného turizmu. Vzhľadom na to, že pohoria regiónu nepatria medzi najvyššie, oblasť je vhodná na pešiu turistiku, ako aj cykloturistiku s rôznou náročnosťou terénu. K dispozícii sú náučné chodníky a cyklotrasy. Horské prostredie predurčuje k rozmachu rekreačného cestovného ruchu. Kopaničiarske oblasti sú predpokladom pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu. Napriek tomu, že územie Stredného Považia je bohaté na prírodné krásy a históriu a rôzne druhy pamiatok, nemá svoj potenciál dostatočne využitý v oblasti cestovného ruchu.

Možnosťou ďalšieho riešenia problematiky v diplomovej práci je vytvorenie produktového balíka strednopovažského regiónu cestovného ruchu. Produktový balík by predstavoval spojenie vidieckeho turizmu a agroturizmu s poznávacím turizmom. Základ balíka by vytváral pobyt vo vidieckom ubytovacom zariadení s tradičným spôsobom bývania a stravovania, s vykonávaním niektorých poľnohospodárskych činností, pešej turistiky, cykloturistiky. Tento pobyt by bol doplnený spoznávaním kultúrno-historických pamiatok okolitých vidieckych sídel. V práci by sa preskúmali všetky možnosti vidieckych ubytovacích zariadení, existujúcich agroturistických zariadení, počet a atraktivita okolitých kultúrno-historických pamiatok, počet a náročnosť náučných chodníkov a cyklotrás. Súčasťou by boli aj konkrétne návrhy na zlepšenie ubytovacích možností a agroturistických činností. Hlavným cieľom bude vytvorenie pobytových balíkov v rôznych lokalitách strednopovažského regiónu.

LITERATÚRA A PRAMENE

- BABIČOVÁ, K. a kol. Sedem divov Trenčianskeho samosprávneho kraja. Trenčín: MS design, 2009. 26 s. ISBN 978-80-89378-06-7
- BOROVSKÝ, J. – SMOLKOVÁ, E. – NIŇAJOVÁ, I. Cestovný ruch: Trendy a perspektívy. Bratislava: Iura Edition, 2008. 280 s. ISBN 978-80-8078-215-3
- DVOŘÁKOVÁ, V. – KOLLÁR, D. Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá: Mestské pamiatkové rezervácie. Bratislava: Dajama, 2007. 127 s. ISBN 978-80-89226-26-9
- GÚČIK, M. a kol. Cestovný ruch – hotelierstvo – pohostinstvo: Výkladový slovník. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006. 216 s. ISBN 80-10-00360-3
- GÚČIK, M. Cestovný ruch. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2001. 105 s. ISBN 80-08-03071-2
- HUSOVSKÁ, Ľ. a kol. Slovensko: Prechádzky storočiami miest a mestečiek. Bratislava: Príroda, 2000. 288 s. ISBN 80-07-01133-1
- KELE, F. Prírodné krásy Slovenska: Najvyššie vrchy. Bratislava: Dajama, 2007. 126 s. ISBN 978-80-89226-32-0
- Kolektív autorov. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 1. Bratislava: Slovenská akadémia vied, 1995. 484 s. ISBN 80-224-0234-6
- Kolektív autorov. Región Trenčín. Bratislava: Slovenská agentúra pre cestovný ruch, 2008.
- KOLLÁR, D. – NEŠPOR, J. Kultúrne krásy Slovenska: Hrady – najkrajšie zrúcaniny. Bratislava: Dajama, 2007. 142 s. ISBN 978-80-89226-41-2
- KOREC, P. a kol. Kraje a okresy Slovenska. Bratislava: Q111, 1994. 392 s. ISBN 80-85401-58-4
- LACIKA, J. – ONDREJKA, K. Prírodné krásy Slovenska: Chránené krajinné oblasti. Bratislava: Dajama, 2009. 128 s. ISBN 978-80-89226-29-0
- LACIKA, J. Slovensko: Turistický sprievodca. Bratislava: Príroda, 2002. 207 s. ISBN 80-07-01014-9
- LACIKA, J. 1 000 zaujímavostí Slovenska. Bratislava: Ikar, 2008. 384 s. ISBN 978-80-551-1571-9
- LENOVSKÝ, L. a kol. Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo. Nitra: KMKT FF UKR v Nitre, 2008. 168 s. ISBN 978-80-8094-229-8
- MARIOT, P. Geografia cestovného ruchu. Bratislava: OrbisPictusIstropolitana, 2006. 104 s. ISBN 80-7158-696-X

NEŠPOR, J. a kol. Sprievodca po slovenských hradoch. Bratislava: AB ART Press, 2009. 159 s. ISBN 80-88817-28-5

ŠÍŠMIŠ, M. a kol. Trenčín a okolie: Stručný turistický sprievodca. Bratislava: Krajské osvetové stredisko, 1965. 92 s.

TKÁČ, M. a kol. Profily: Mestá a obce Slovenska. Košice: Donatus, 1999. 281 s. ISBN 80-967678-2-8

Internetové zdroje:

Články: História [online]. c. 2008 - 2011. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete: <http://www.cachtice.sk/php_fusion/articles.php?cat_id=1>.

Čo je Natura 2000 [online]. s. a. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete: <<http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>>.

Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva [online]. c. 2006 – 2011. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete: <<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/vsledky/deklaracia-o-ochrane-pamiatok>>.

Detail pamiatky. Zemianske Podhradie kaštieľ [online]. c. 2007. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete: <<http://www.zamky.sk/kastiele-a-kurie/zemianske-podhradie-kastiel>>.

Gazdovský dvor – Myjava, Turá Lúka [online]. c. 2011. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.staratura.sk/gazdovsky-dvor-myjava-tura-luka/>>.

Hammam a Sina [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://turista.teplice.sk/cil/1548/>>.

História [online]. c. 2007 - 2010. [cit. 2011-2-21]. Dostupné na internete: <<http://www.ilava.sk/historia>>.

História [online]. s. a. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.obecmojtin.sk/historia.phtml?id3=27563>>.

História/História mesta [online]. s. a. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.nmnv.sk/historia.html>>.

História kúpeľov [online]. s. a. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.kupele-teplice.sk/historia-kupelov/>>.

História mesta Myjava [online]. c. 2011. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.myjava.sk/historia/>>.

Ilavský hrad [online]. c. 2007 - 2010. [cit. 2011-2-21]. Dostupné na internete: <<http://www.ilava.sk/kultura/ilavsky-hrad>>.

Kaštieľ v Adamovciach [online]. c. 2007. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.adamovskekochanovce.sk/sucasnost/kastiel-v-adamovciach>>.

Katov dom [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.trencin.sk/12458>>.

Kláštor Veľká Skalka [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <http://www.travelguide.sk/svk/turisticke-zaujímavosti/klastor-velka-skalka_395_1.html>.

Kultúrne pamiatky [online]. c. 2007 - 2010. [cit. 2011-2-22]. Dostupné na internete: <<http://www.ilava.sk/kultura/kulturne-pamiatky>>.

Kultúrne pamiatky [online]. c. 2001 - 2010. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.dubnica.sk/informacie-pre-turistov/kulturne-pamiatky>>.

Mesto Stará Turá – historické pamiatky a zaujímavosti [online]. c. 2001 - 2006. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete: <http://www.matusovo_kralovstvo.sk/mk/subjekty/staratura-pamiatky.htm>.

Mestská veža, [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.visittrencin.sk/objekt/mestska-veza>>.

Mestské múzeum Ilava [online]. 2009. [cit. 2011-2-22]. Dostupné na internete: <<http://www.visittrencin.sk/objekt/mestske-muzeum-ilava>>.

Mohyla – Očkov [online]. c. 2000 - 2011. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete: <<http://www.skrz.sk/mohyla---ockov----a14-12413-sk.htm>>.

Myjava a okolie [online]. c. 2011. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.cestovatel.eu/slovensko/myjava-a-okolie>>.

NKP Hrad Beckov [online]. 2010. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete: <<http://www.obec-beckov.sk/>>.

Ochrana pamiatok a pamiatkových území a pôsobnosť orgánov ochrany pamiatkového fondu [online]. c. 2006 – 2011. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete: <<http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok>>.

Ochrana prírody, [online]. s. a. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete: <<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=41&etype=2&aid=501>>.

Ochrana prírody, [online]. s. a. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete:
<<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=41&etype=2&aid=1033>>.

Pamätná izba Ľudmily Podjavorinskej [online]. 2009. [cit. 2011-2-21]. Dostupné na internete: <<http://www.muzeumtn.sk/expozicie/pamatna-izba-ludmily-podjavorinskej.html>>.

Podjavorinské múzeum [online]. 2009. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete:
<<http://www.muzeumtn.sk/expozicie/podjavorinske-muzeum.html>>.

Produkty [online]. c. 2009. [cit. 2011-2-23]. Dostupné na internete:
<<http://muzeumsnr.webnode.sk/expozicie/>>.

Regionalizácia cestovného ruchu v SR [online]. 2005. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/regionalizacia-cestovneho-ruchu-v-sr-5699/127384s>>.

Skalka pri Trenčíne – najstaršie pútnické miesto na Slovensku [online]. c. 2002 - 2011. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete: <<http://www.trencin.sk/39748>>.

Synagóga [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete:
<<http://www.trencin.sk/12469>>.

TNM – Múzeum Beckov [online]. c. 2000 - 2011. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete:
<http://www.muzeum.sk/default.php?obj=muzeum&ix=mb_tnm>.

TNM – Múzeum Cachtice [online]. c. 2000 - 2011. [cit. 2011-2-19]. Dostupné na internete:
<http://www.muzeum.sk/defaulte.php?obj=muzeum&ix=mc_tnm>.

Trenčiansky hrad [online]. 2009. [cit. 2011-2-18]. Dostupné na internete:
<<http://www.muzeumtn.sk/trenciansky-hrad.html>>.

Zákon o ochrane prírody a krajiny [online]. 2002. [cit. 2011-2-7]. Dostupné na internete:
<<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=16747&FileName=02-z543&Rocnik=2002>>.

PRÍLOHY

OBRAZOVÝ MATERIÁL

Obrázok 1 **Trenčiansky hrad**

Zdroj: Slovakia.travel [online]. c. 2005 – 2010. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakia.travel/imagegallery.aspx?l=1&smi=8039&io=96000&igo=56764>>.

Obrázok 2 **Rímsky nápis na hradnej skale**

Zdroj: Náš Trenčín [online]. c. 2010. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.nastrencin.sk/nas-trencin/rimsky-napis-na-hradnej-skale>>.

Obrázok 3 Trenčianske Teplice – kúpele Hammam

Zdroj: Slovakia.travel [online]. c. 2005 – 2010. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakia.travel/entitaview.aspx?l=1&idp=3084>>.

Obrázok 4 **Hrad Beckov**

Zdroj: Cestovanie.pravda.sk [online]. 2009. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <http://cestovanie.pravda.sk/trenciansky-kraj-rozpravky-i-zimomriavky-fji-/sk-kcestovanie.asp?c=A090719_133932_sk-kcestovanie_p01>.

Obrázok 5 Hrad Čachtice

Zdroj: UbytujSa.sk [online]. c. 2000 - 2011. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.ubytujsa.sk/sk/hrady-a-zamky/cachtice/hrady-a-zamky-cachticky-hrad-12050>>.

Obrázok 6 Kostol v Haluziciach

Zdroj: Slovakia.travel [online]. c. 2005 – 2010. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakia.travel/imagegallery.aspx?l=1&smi=8187&io=80665&igo=47723>>.

Obrázok 7 **Brunovce - kaštieľ**

Zdroj: UbytujSa.sk [online]. c. 2000 - 2011. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.ubytujsa.sk/sk/ubytovanie/piestany/penzion-tematin--7177/aktivita-v-okoli>>.

Obrázok 8 **Dubnická grotta s vežou**

Zdroj: Trenčín [online]. 2009. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete:
<<http://www.visittrencin.sk/typ-objektu/hrady-zamky-kastiele>>.

Obrázok 9 Gazdovský dvor v Myjave

Zdroj: Mesto Myjava [online]. c. 2011. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.myjava.sk/fotogaln-ria/230/>>.

Obrázok 10 Okolie Myjavy – kopanice

Zdroj: Mesto Myjava [online]. c. 2011. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.myjava.sk/fotogaln-ria/486/>>.

Obrázok 11 **Hrad Vršatec**

Zdroj: Peter Fend'a's photostream [online]. c. 2011. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.flickr.com/photos/peterfenda/page61/>>.

Obrázok 12 **Pútnické miesto Skalka**

Zdroj: Slovakia.travel [online]. c. 2005 – 2010. [cit. 2011-04-12]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakia.travel/imagegallery.aspx?l=1&smi=8044&io=53758&igo=32739>>